

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Felis versus Felix – symbolický i narativní obsah v umění
a ve výtvarné výchově

Felis versus Felix – Symbolic and narrative content (of Cat)
in Art and Art education

Autor: Bc. et Bc. Karolína Pikorová

Adresa: Benešov u Semil 254, 512 06

Ročník: 3

Obor studia: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro ZŠ, SŠ a ZUŠ –
výtvarná výchova

Typ studia: prezenční

Měsíc a rok dokončení práce: červenec 2015

Vedoucí diplomové práce: doc. ak. mal. Martin Velíšek, Ph.D.

Konzultant: Mgr. Linda Arbanová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně za použití literatury uvedené v seznamu literatury.

V Praze, dne 19. 7. 2015

Podpis

Děkuji kočce Vendelíně a kocourovi Vendelínovi, že má i díky nim vedoucí mé práce doc. ak. mal. Martin Velíšek, Ph.D., velkou trpělivost a smysl pro humor. A samozřejmě děkuji svým kočkám, které mi během práce byly inspirací a hřejivou oporou. Dále zdravím Bílou Kočku, která během psaní této práce stihla do mého života přijít a bohužel i odejít. Děkuji také svému partnerovi a přátelům za podporu.

ANOTACE

Pikorová, K.: Felis versus Felix – symbolický i narativní obsah v umění a ve výtvarné výchově. [Diplomová práce] Praha 2015 - Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy, 101 s.

Diplomová práce se zabývá významy slov obsaženými v jejím názvu. Je teoretickou i praktickou studií tématu. Stěžejním motivem je kočka. Diplomantka mapuje a vybírá různé informace o ní a další souvislosti. Představuje kočku v rámci výtvarného umění a literatury. Popisuje výtvarnou řadu zabývající se kočkou a zvířaty všeobecně a navrhuje další možnosti uchopení tématu v rámci pedagogické praxe. Výtvarná část vychází z výsledků heuristické přípravy a obsahuje dva cykly výtvarných prací.

Klíčová slova: zvíře, člověk, myšlenka, symbol, slovo, obraz, vlastnosti, souvislosti, obecné, konkrétní, transformace, výtvarná výchova

ANNOTATION

Pikorová, K.: Felis versus Felix – Symbolic and narrative content (of Cat) in Art and Art education. [Diploma thesis] Prague, 2015 - Charles University, Faculty of Education, Department of Art Education, 101 s.

Diploma thesis focuses on meaning of words contained within its name. The thesis is both theoretical and practical study of the topic. The fundamental motive of the thesis is a cat. The author of the thesis maps the topic and chooses specific information about the cat which she puts into context. She presents the cat within the context of art and literature. After describing the lineage of art centred on cats and animals in general, she proposes further possibility of using the motive of a cat within pedagogical practise. Practical part of the thesis stems from results of heuristic preparation and contains two sets of art works.

Key words: animal, human, idea, symbol, word, painting, properties, connotations, general, concrete, transformation, arts education

ABSTRAKT

Téma diplomové práce je Felis versus Felix – symbolický i narativní obsah v umění a ve výtvarné výchově. Tato práce je teoretickou i praktickou studií tématu. Teoretická část se zabývá uchopením klíčových slov, jejich významy, kočkou jako takovou, její symbolikou, historií, jejími vlastnostmi, konotacemi, které se k ní vážou. Diplomantka mapuje výskyt a význam kočky ve výtvarném umění a v literatuře, který dokládá konkrétními příklady. Dále nabízí možnosti využití tématu ve výtvarné výchově a představuje již zpracovanou výtvarnou řadu Zvíře v nás. Diplomantka navrhuje další možnosti využití tématu v pedagogické praxi. Praktická část práce vychází z výsledků heuristické přípravy. Obsahuje dva cykly výtvarných prací různého charakteru, které spolu však souvisí.

ABSTRACT

The theme of this diploma thesis is Felis versus Felix - symbolical and narrative content within art and arts education. This thesis is both theoretical and practical study of the topic. Theoretical part is concerned with understanding key words, their meaning, cat itself, its symbolic, history, properties, and connotations connected to it. The author of the thesis maps the occurrence of cat in art and literature, which she supports by specific examples. She further offers using the theme of the thesis in arts education and introduces already existing art set called "Animal within us". The author proposes another possibilities of using the theme within pedagogical practise. Practical part of the thesis stems from results of heuristic preparation. It contains two sets of art works of various but interconnected nature.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I. / TEORETICKÉ ASPEKTY ÉMATU.....	9
1) Definice pojmů.....	9
1.1 Felis.....	9
1.1.1 Kočka.....	10
1.2 Felix.....	11
1.3 Příjmení.....	12
2) Kočka.....	12
2.1 Historie kočky.....	12
2.2 Tělesné vlastnosti.....	14
2.3 Jaká je kočka.....	15
2.4 Symbolika kočky skrze umění.....	16
2.5 Jazykové konotace.....	18
2.6 Pranostiky, pořekadla.....	21
2.7 Felinoterapie a kočičí kavárny.....	23
3) Kočka ve výtvarném umění.....	25
3.1 Balthus.....	32
3.2 Lubomír Typlt.....	36
3.3 Typlt versus Balthus.....	41
4) Kočka v literatuře.....	41
4.1 Pohádky.....	43
4.1.1 Povídání o pejskovi a kočičce.....	43
4.1.2 Velká kočičí pohádka, Devatero pohádek, Karel Čapek.....	46
4.1.3 Mikeš.....	48
4.1.4 Tracyho tygr pěny.....	49
4.1.5 Kočička z kávové.....	50

II. / VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ SOUVISLOSTI TÉMATU.....	52
5) Didaktická řada ZVÍŘE V NÁS.....	52
5. 1 Anotace didaktické řady.....	52
5. 2 Charakteristika školy, rozsahu praxe a jednotlivých tříd.....	52
5. 3 Struktura vyučovací hodiny.....	55
5. 3. 1 První vyučovací celek 2X45 minut.....	55
5. 3. 2 Druhý vyučovací celek 2X45 minut.....	57
5. 3. 3 Třetí vyučovací celek 2X45 minut.....	59
5. 4 Reflexe a popis pedagogické praxe.....	60
5. 4. 1 Průběh vyučovacích hodin.....	62
5. 4. 2 První vyučovací blok.....	62
5. 4. 3 Druhý vyučovací blok.....	64
5. 4. 4 Třetí vyučovací blok.....	65
5. 5 Závěrečné hodnocení.....	68
6) Další možnosti využití tématu ve výtvarné výchově.....	68
III. / VLASTNÍ VÝTVARNÉ PRÁCE, JEJICH DOKUMENTACE A TEORETICKÁ REFLEXE.....	72
7) Práce s textem.....	72
8) Malby.....	75
ZÁVĚR.....	80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	81
SEZNAM VYOBRAZENÍ.....	87
PŘÍLOHY.....	90

ÚVOD

Název diplomové práce je v jistém smyslu slovní hříčkou. Využívá zvukové i vizuální blízkosti dvou latinských slov. Přesto nejde o samoučelné aditivní spojení. Význam obou slov poukazuje (jak jinak) k obsahu práce, ale také k mému vztahu k prvnímu z nich. Kočka je součástí mé domácnosti, v podobě chlupů je nechtěnou součástí mého oděvu, je přirozeně námětem mých výtvarných prací, často jejich spoluautorem...je to zkrátka mé „štěstí“. Jak je ale obecně kočka vnímána? Jaký je vztah kočky ke štěstí, a především jaké je její místo ve výtvarném umění? Kladu si tyto a jiné, s tématem související, otázky a v této práci se snažím poskládat vedle sebe odpovědi na ně. Tím prvním, co přichází v úvahu, je překlad názvu práce: *Kočka versus štěstí, kočka a její vztah ke štěstí*. Jenže pouhý překlad sám o sobě nestačí. Uvědomuji si, že je třeba „potěžkat“ jednotlivá slova a hledat v jejich významech. „*Kočky nenabízejí žádné služby. Kočka nabízí sebe. A samozřejmě chce péči a domov. Láska něco stojí.*“ (Burroughs, 2002, s. 15)

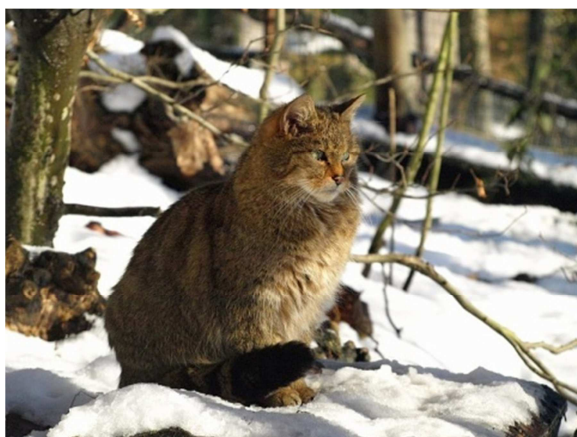
I. / TEORETICKÉ ASPEKTY TÉMATU

1) Definice pojmů

V následujících podkapitolách popisují pojmy felis, kočka a felix. V kontextu práce považuji za důležité pojmy definovat, ozřejmit. Vycházím ze dvou předpokladů. Za prvé – latinským termínům nemusí každý rozumět. Za druhé – obyčejné slovo kočka nese, především v pojmech z něj odvozených, řadu etymologicky zajímavých, až překvapivých významů. Také synonyma či homonyma jsou prostorem pro úvahu. Všechna tato sdělení pak vnímám jako prostor pro vytvoření vstupního niveau, tedy motivační atmosféry pro další zkoumání, které přirozeně vyústí v uměleckou intervenci.

1. 1 Felis

Slovo felis pochází z latinského jazyka, má podobu félés či felis, a jeho význam je kočka, kočičí. V biologii je felis rodem koček z čeledi kočkovitých, latinsky Felidae v řádu šelem Carnivora. Kočka domácí, kterou se budu v této práci zabývat především, má latinské pojmenování Felis catus. Rozdělení kočkovitých šelem se může drobně lišit. „*Nejmenším druhem kočky je kočka černonohá vážící 1 – 1,2 kg, kočka pouštní (Felis margarita) váží 1,5 – 3,5 kg. Na opačném konci řady je tygr ussurijský, který se svými více než 250 kg je největší kočkovitou šelmou vůbec.*“ (Jonesová, 2012, s. 9) Například kočka divoká má latinský název Felis silvestris, na Silvestra býváme divocí a kočka divoká v latinském názvu připomíná právě silvestr (viz obr. 1, s. 9). „*Mimochodem arabština pojmenovává kočku slovem «mňau».*“ (Vaniscotte, 2014, s. 4)

Obr. 1: Felis silvestris – Kočka divoká (zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C4%8Dka_divok%C3%A1)

1.1.1 Kočka

Substantivum *kočka* označuje zvířecí druh. Kočka má čtyři nohy, ocas, tělo, dvě uši, dvě oči, nos, pusy a hmatové vousy. Slovo *kočka* má však i mnoho dalších významů, které rozeberu později. Nyní se zaměřím na slovo *kočka* z pohledu etymologie. Podle Machka (Machek, 1997) se slovo *kotka* proměnilo nejspíše podle druhého názvu kočky *mačka*, které bylo dříve rozšířené v češtině, proto se t změnilo v č. *Kocour* se slovensky píše *máčík*, což je mužská podoba *mačky*. *Mačka* se používá i v jiných jihoslovanských jazycích. *Kočka*, *kočička*, *kočičí*, *kočkovitý*, *kočkovat se*, *kočičky*, *kotě*, *koťátko*. „K slovu *mic(in)ka* ‚*kočka*‘ (lichotně), *míca* ap. je třeba připomenout, že je nejen slc. *micka* = *mačička*, též ve významech ‚jemná žena, mazlivé děvče‘ i ‚malá čapka pro děti‘ i n. *míča*, -*aťa*, ale je i něm. *Mieze* (teprve v novohornoněm.); vykládá se buď jako lichotná podoba jména *Maria*, přenesená i na kočku; pak by *Mieze* bylo paralelou k slovu *Hinz* z *Heinrich*, jež se stalo lichotivým slovem i pro kocoura; anebo v slově *Mieze* se skrývá onomatopoický základ *mí* (lákový zvuk kočky pro její mláďata) jako v příbuzném italském *micio* a v příslušné k tomu románské skupině slov. Do stejné zvukomalebné tvůrčí oblasti patří i něm. *miauen*, *mauen*, jako naše *mňoukati* apod.“ (Vážný, 1958)

Od slova *kočka* se odvíjí i slovo *kocovina*. Slovo *kocovina* původně znamenalo *kočičí* muziku, *rámus*, který se podobá *kočičímu* řevu, který kočky vyluzují při námluvách a páření. „*Kočičina* přetvořeno na *kocovina* 1848 podle jména mladoboleslavského krajského hejtmana *Kotze*, jemuž provedena proto, že vzbudil proti sobě nevoli české veřejnosti. První zprávu o tom podal J. V. Frič v *Pamětech*; další historii slova podal F. Strejček.“ (Machek, 1997, s. 265) Jako vysvětlení toho, co mladoboleslavský krajský hejtman *Kotze* podstoupil od rozzlobených spoluobyvatel, uvádí Ferdinand Strejček v časopise *Naše řeč* v 1 čísle, osmnáctém ročníku z roku 1934, toto: „Mnohý poctivý čtenář bude se ptáti, co je to *kočičí* muzika? — To je malé zastaveníčko (čili štandrlé), které se dělá osobám, ježto si zvláštní zásluhy o veřejnou nespokojenost dobyly. Místo obyčejných instrumentů vezmou se k tomu píšťaly, staré klíče, řehtačky (!), nějaký flašinet, a tu se hvízdá, kvičí, řehtá (!), kňučí, mňouká, bafá, až se při tom koncertu osrdí otřásá, zvláště když se takhle několik tisíc muzikantů sběhne a svou úctu vzdává.“ (Strejček, 1934) Slovo *kocovina* v dnešní době známe a používáme v jiném smyslu.

Kocovina jako nevolnost po požití velkého množství alkoholu. I morální kocovina, která s kocovinou po alkoholu často souvisí, avšak souviset nemusí. Tento smysl slovo dle Strejčka získalo pravděpodobně v šedesátých letech devatenáctého století. Nahradilo výrazy „má bolení vlasů“, „má podebranou hlavu“, „má pusto v hlavě“, „brní ho hlava“ atd.

Kočky, není jen množné číslo od slova kočička, ale také název pro jehnědy u vrby jívy. Ty se tak nazývají, protože připomínají hebkou srst kočky. „Z Polska pochází legenda o jívě. Jedna kočka vrhla koťata, a protože je její majitelé nechtěli, hodili je do řeky. Kočka běhala po břehu a oplakávala svá mláďata, když se jívám, rostoucím podél břehů, matky zželelo a ponořily své větve do vody. Koťata se po nich vyšplhala a od té doby má jíva vždycky na jaře malá sametová poupata – symbol zachráněných koťat.“ (Conway, 1999, s. 120) Plně rozvitým jehnědám se žlutým pylem se také může říkat kocouři.

Kocour je samec od kočky. Další význam slova kocour je lalok pod bradou, takzvaný podbradek. U tohoto významu však chybí spojovací článek pro přenos významu. Na Pelhřimovsku se lidově říká hříbátku, nebo slabému koníku kocour. (Machek 1997, Šered'ko 1968)

1.2 Felix

Slovo pochází z latiny a překládá se mnoha způsoby. „1. Plodný, úrodný, (o stromech a ovoci) štěpný, ušlechtilý, plodonosný: *Felicia Baccho Masica* V stráně massické bohaté na víno; *lucus f. Pp bujný* 2. Šťastný (in n. a re, re, *alcis rei*, básn. I inf. něčím, v něčem) a *Graceus ab omni laude felicior* C má větší štěstí na chválu; *quo non felicior alter ungere tela manu* (sc. *Erat*) V nad něhož nikdo zručněji nenatíral; o te *ceberi* (v. t.) *felicem* H b (příčinně) štěstí působící (přinášející, poskytující), blahodárný, zdárný, prospěšný, příznivý, (o bozích) milostivý: *dies felices operum* V šťastné k pracím; *quod tibi mihi que sit* F. L a kéž jest to ke štěstí; f. *tutela Pp milostivá*; viz též *faustus*; - spec. sm. Sakrálním znamením o obřadech: f. *omen* O dobré znamení; *felicibus extis* Tb; *felices rami* T blahověstné.“ (Pražák, Novotný, 1955, s. 547) Plodný, úrodný, šťastný, příznivý.

Kocour Felix – černý kocour s bílými očima. Hrdina amerických kreslených filmů, seriálů a komiksů. Dnes také hrdina reklamy na kočičí krmivo Felix.

1.3 Příjmení

Při hledání definice shora uvedených pojmů jsem zaznamenala také marginální, přesto s pojmy související, skutečnosti. Pro zajímavost tedy uvádím, jak často se tato slova (felix, felis, kočka) vyskytují v podobě českých příjmení. Všechny údaje vychází z webových stránek KdeJsme.cz (Malačka, 2011) Mužů s příjmením Felix je v České republice 14, žen s příjmením Felisová 12. Mužů s příjmením Kočka je v České republice 593, žen s příjmením Kočková 769. Zato Kocourů je méně, 222, a žen s příjmením Kocourová je 212. Největší výskyt žen s příjmením Kocourová v rámci celé České republiky je v Semilech (17) a Kocourů také (18) (Pocházím z Benešova u Semil, vesnice u Semil.). Naopak pan Kočka a paní Kočková se v Semilech nevyskytují vůbec. Mužů s příjmením Felix je v České republice 179, žen s příjmením Felixová 198. Kolem roku 1700 se Felixové přejmenovávali na Šťastní. Příjmení Felix vzniklo z křestního jména Felix. (Šmilauer, 1939)

2) Kočka

2.1 historie kočky

Kočka je šelma, zvíře, které bylo zprvu divoké. S usídlováním lidí na jednom místě (to je před 10 až 12 tisíci lety), se shromažďováním potravin a zbytky potravin, se kočka přiblížila k lidskému obydlí. S uchováváním obilovin v sýpkách nastal problém s hlodavci. Kočky je lovily a i tím se dostaly do oblíbenosti lidí. Lidé a kočky se brzy začali sbližovat a tak se z volně žijící kočky stalo domestikované zvíře. To však nenastalo hned. Nejprve byly kočky ochočeny, poté se postupně domestikovaly. Domestikací koček se postupně měnila i jejich psychika a následně i anatomické vlastnosti. Kočkám se snížila hmotnost mozku i kostry, střeva se následkem změny stravy prodloužila a smysly se zmírnily. Přesto kočky zůstaly velmi dobrými lovci. Naopak psychické nastavení koček se změnilo tak, že potřebují více kontaktu s člověkem, více pohodlí, staly se méně agresivními, snášenlivějšími i s ostatními zvířaty.

Samostatnou kapitolou „historie kočky“ je její vnímání křesťanstvím. To se vyvíjelo poměrně dramaticky a v určitých dobách bylo velmi vyhrcované. Ještě v raném křesťanství byla symbolem plodnosti, později byla prohlašována za démona. „*Kočky se proměnily*

v potomky Satana a společnice čarodějnic...Ve středověké Evropě vládla pověra, že čarodějnice létají na své slavnosti na kočkách a kojí je svou třetí bradavkou. K čarodějnicím patřily zejména černé kočky, které se prý díky svým nadpřirozeným schopnostem účastnily nočních obřadů vzývání Dábla. Kočičí oči, které se přizpůsobují tmě a odrážejí světlo, byly chápány jako plamenné oči Dábla. V 17. století tyto pověry vyústily v pověstné hony na čarodějnice, při nichž protestanti upalovali v dřevěných figurkách papeže tisíce koček. Kromě vymítání dábla měly tyto popravy symbolizovat i zkázu katolické církve.“ (Saunders, 1996, s. 70 – 71) Upalování koček mělo neblahý dopad na lidi. V důsledku malého množství koček se přemnožili hlodavci, nastala epidemie. Prý byly upalovány zejména černé kočky. Pokud měla na sobě černá kočka alespoň několik bílých chlupů, byla ušetřena. Vnímání černé kočky je značně ambivalentní. V některých kulturách nosí černá kočka smůlu, jinde je naopak symbolem štěstí. V Egyptě byla černá kočka nejposvátnější. Zde se kočky dočkaly velké úcty a pozornosti. Egypťanům sloužily jako lovci, ochránci jejich sýpek s obilovinami a tím, že hubily hlodavce, chránily obyvatele proti moru, který hlodavci přenášeli. Egypťané také kočku patrně jako první domestikovali. Neplnily však jen tuto funkci. *„Staří Egypťané uctívali kočku, protože věřili, že představa kočky, jakožto i konkrétní kočka je ochráněním před vším zlem, pozemským i nadpozemským. V záznamech egyptské magie jsou zmiňovány všemožně užívané amulety, kouzla a zařikávání, v kterých kočky figurují. Nalezlo se také množství figurek, zpodobňujících egyptské bohy a bohyně, s perforovaným otvorem, jako ozdoba na náhrdelník.“* (Conwayová, 1999, s. 16) *„Egyptský kult byl tak silný, že člověk, který kočku zabil, byl potrestán smrtí.“* (Saunders, 1996, s. 70) Kočky zde byly i mumifikovány. Největší pohřebiště mumifikovaných koček bylo objeveno v Horním Egyptě. Kočka byla vnímána i jako domácí mazlíček. O její váženosti se zmiňuje Hérodotos. *„Zemře-li v některém domě kočka, obyvatelé si ostříhají obočí.“* (Zamarovský, 2003, s. 155) Ve Středomoří se kočky dočkaly i velmi malé obliby. *„Asyřané a Chaldejci byli například vůči těm pár divokým a domácím kočkám, které vůbec měli, velmi nepřátelští a neměli pro ně vlídné slovo. Chaldejci dokonce, kdykoli spatřili černou kočku, křičeli: „Táhni odtud, ty prokletá stvůro!“ Krajně nepřátelští vůči kočkám byli Židé, kteří se o nich zmiňují v Izaiášovi slovy „démoni pouště“.“* (Conwayová, 1999, s. 60) Kočka je zvíře, které budilo, budí a bude budit vášně.

2.2 Tělesné vlastnosti

Tělo kočky je tělem zdatného lovce. Lovu jsou uzpůsobeny i veškeré smyslové orgány. Kočky jsou mrštné, obratné a stavba jejich těla je vhodná pro krátkodobé, dynamické výkony více než pro vytrvalost. To je dáno i menším objemem hrudního koše, kde jsou plíce a srdce. Zadní nohy jsou velmi svalnaté a silné. Umožňují kočce postavit se na zadní nohy i vyvinout velkou odrazovou sílu při skoku. Přední nohy jsou citlivé a pohyblivé. Slouží mimo jiné i k péči o srst na obličeji. *„Známou zvláštní schopností koček, pozorovatelnou již u malých koťat, je reflexní stočení: kočka padající volným pádem z výšky se stočí tak, že dopadne na všechny čtyři tlapky (samozřejmě za předpokladu, že padá z výšky, který jí umožňuje takový obrat provést). I když kočka tedy většinou dopadne na nohy, hlava může setrvačností udeřit o zem. Proto k typickým kočičím zraněním patří ulomené špičáky, zlomená spodní čelist anebo otřes mozku.“* (Jonesová, 2012, s. 14)

Kočkovité šelmy mají téměř totožnou stavbu těla. Jednotlivá plemena koček se od sebe odlišují lebkou a spodní čelistí, ty jsou variabilní a udávají typický vzhled plemen. Také lebka kočky a kocoura je odlišná. *„Kocouří lebka je vždy širší a hrubší, s nižším čelem, zatímco lebka kočky je jemnější a má klenutější čelo. Kočka má totiž větší čelní lalok mozku, ve kterém je sídlo sociálních funkcí, jež jsou u samic více vyvinuty. To souvisí zejména se specifickými samičími životními úkoly, především s mateřskými instinkty.“* (Říhová, 1992, s. 14) Ocas obvykle tvoří 20 – 23 obratlů až na výjimku některých plemen. Podle ocasu můžeme odhadnout i náladu kočky. Tichá chůze koček je dána uspořádáním kostry tlapek, kočka našlapuje na prsty, ne na plošku nohy. Drápy slouží k lovu a pohybu, například při lezení na strom nebo k manipulaci s kořistí. Kočka je umí zatahovat i vytahovat. Chrup se vyznačuje klešťovitým skusem, mohutnými horními a dolními špičáky. Těmi umí kočka oběť usmrtit. Potravu nedokáže rozmělnit, maso spíše trhá.

Zrak je pro kočky nejdominantnějším a nejdůležitějším smyslem. Kočka vidí barevně, sítnice obsahuje čípky, ale v menším množství než u člověka, vidí méně barev. Zornice reaguje na světlo zmenšováním se a zvětšováním. To kočce umožňuje dobré vidění i za šera. Na tom má podíl tapetum lucidum, vrstva buněk mezi sítnicí a cévnatkou, zároveň má zodpovědnost za světélkování očí, které způsobuje odražející se dopadající světlo. *„Sluch mají kočky výjimečně bystrý. Vnímají zvuky o frekvenci až 40 kHz, a tedy*

v rozsahu mnohem širším než člověk, který slyší nejvýše do frekvence 15 – 20 kHz.“ (Jonesová, 2012, s. 15) Sluch je jejich druhý nejlépe vyvinutý smysl. To je dáno i velkou pohyblivostí ušního boltce, který se pohybuje ve směru zvuku. Čich mají kočky dobrý. Zajímavostí je jejich vyvinutý Jacobsonův orgán, který používají při tzv. flémování, kdy otevřenou tlamou nasají vzduch a pak ho analyzují. Jsou tak schopné zachytit feromony, které odkazují na pohlavní aktivitu koček v okolí. Naopak chuť není příliš vyvinutá, kočka dokáže rozeznat slanou, hořkou a kyselou chuť. Hmatové receptory jsou umístěny v hluboké vrstvě kůže. Nejcitlivějším místem jsou polštářky na tlapkách. Kočka dokáže vnímat chlad, tlak, bolest a teplo, které dokáže snést neobvykle velké. Vydrží se dlouho vyhřívat na teplém místě, kde člověk ani neudrží ruku. Naše kočky v zimě pravidelně lehávají na cihle, která je položena na víku kotle na tuhá paliva. Důležitým hmatovým orgánem jsou hmatové chlupy, které nalezneme na tvářích, tlamičce, bradě a obočí. Jsou to pevné, dlouhé „vousy“, jsou velmi pohyblivé a kočka jimi dokáže prozkoumat nejbližší okolí. *„Osleplé kočky se dokážou orientovat překvapivě dobře jen pomocí hmatových vousů.“* (Jonesová, 2012, s. 17)

Pohlavní ústrojí koček je zajímavé. *„Kocouří penis má anatomickou zvláštnost – na jeho povrchu jsou hákovité výrůstky, které při krytí dráždí poševní stěnu kočky, což vyvolává složitou nervově-hormonální reakci vedoucí k ovulaci (vyplavení vajíčka z vaječníku). U koček tedy dochází k provokované ovulaci. Nedojde-li ke krytí, žádná vajíčka z vaječníku vyplavena nejsou. Z toho plyne pro chovatele důležitý závěr: k úspěšnému krytí je nutné, aby kočka byla nakrytá několikrát a došlo k uvolnění několika vajíček.“* (Říhová, 1992, s. 23) Proto často první kocour, který se s kočkou pohlavně spojí, nemusí být otcem. Při opakovaném krytí mohou být v jednom vrhu koťata s různými otci. Při páření kocour kočku přidrží zuby za krkem a tím jí znehybní. Je to reflex, který je využíván kočkou při přenosu mláďat. Po styku kočka s řevem ušetří kocourovi několik pohlavků. Březost kočky trvá přibližně 60 – 65 dní.

2.3 Jaká je kočka

Jaká je kočka? Je to především zvíře, které má instinktivní chování a různé zvláštnosti. Často se může stát, že ji přisuzujeme téměř lidské vlastnosti. Z vlastní zkušenosti vím, že se to stane velmi snadno. Jistě, že si uvědomuji, že kočky vědí, co mají

dělat a jejich chování má nějaké opodstatnění, jistá zkušenost mě však velmi překvapila. Naše kočka porodila kotě, aniž bychom její březost v pokročilém stádiu zpozorovali. Věděla jsem, že s ní není něco v pořádku. Kočka mi donesla kotě ukázat, avšak způsobem, kterého bych raději byla ušetřena. Kotě totiž požírala. Pravděpodobně jej porodila už mrtvé. Pro ni to bylo přirozené jednání. Mě to však šokovalo. V tu chvíli jsem si plně uvědomila, že je to nejen můj domácí mazlíček, ale i dravec, který má vrozené instinktivní chování. Kočky s námi žijí, dělají nám radost a možná děláme radost i my jim. Říká se o nich, že jsou krásné, svobodomyšlné individualistky, temperamentní, svérázné, přítulné (však jen tehdy, když chtějí ony – to jim je často vyčítáno), přátelské, prohnané, dravé, lenivé, flegmatické atd. Kočky mají mezi sebou spleť sociálních vazby, pokud se pohybují mezi ostatními kočkami. Navazují velmi blízký vztah s člověkem, pokud jim věnuje dostatečnou pozornost. Jsou to naše společnice.

2.4 Symbolika kočky skrze umění

Zvíře je průvodcem, soupeřem, protivníkem člověka. Je oddané i nebezpečné. Jeho role se měnila. V starší době kamenné ho člověk mohl zkrotit pouze pomocí magie, ale již v mladší době kamenné je zvíře ochotné sloužit člověku, být mu nablízku. Jak píše Lützel (Lützel, 1942), zvíře je v umění zpodobňováno od pradávna. Často je považováno za nadpozemské, božské i démonické. *„Teprve když projdeme celou touto velikou oblastí zpodobování zvířete, přijdeme k prostým malbám, které se snaží zachytit skutečnost prostě pro ni samu. Tady už zpodobňuje člověk především domácí zvířata – vola, koně, kočku a psa – jako část svého vlastního světa a svého vlastního osudu. Poněvadž však tyto obrazy v sebe zahrnují i lidský přínos, hovoří často i o ethosu člověka. (...) Avšak i tyto obrazy zvířat přerůstají často rámcem pouhé radosti ze skutečnosti a pouhého jejího zpodobnění – a znovu se mění v symboly. (...) A tak se nám i v obraze zvířete znovu objevuje kosmos člověka – všední den a věčné prásíly a mocnosti.“* (Lützel, 1942, s. 7 – 8) Jako ukázkou jsem zvolila výběr z malby Pietera Brueghela Nizozemská přísloví (viz obr. 2, s. 17). Autor na obraze zachytil najednou až 1000 různých přísloví, na nichž mimo jiné ukazoval lidskou hloupost, špatné chování, chamtivost.

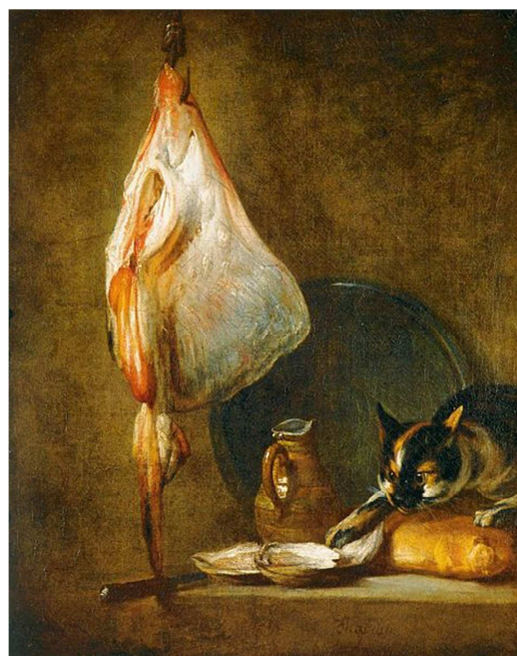
Obr. 1: Pieter Brueghel, výřez z obrazu Nizozemská přísloví, 1559, olej na dřevě, 117 x 163 cm (zdroj: Sillar, 1966)

Symbolika kočky vychází především z jejích přirozených vlastností. Její vlastnosti jako nespoutanost, hbitost a svéráznost jsou považovány za symbol svobody a rychlosti. Jak jsem již zmínila výše v textu, v Egyptě se těšila velké pozornosti. *„Kočka byla pro Egyptány tvorem posvátným a dodnes se zachovalo mnoho egyptských hřbitovů s mumiami koček. (...) socha, která se – v náhradu za krvavé oběti zvířat – kladla do hrobu člověka a umožňovala nebožtíkovi, aby i na onom břehu dále prožíval život uprostřed*

domácích zvířat...“ (Lützeler, 1942, s. 4) Jak píše Jan Royt v knize Slovník symbolů, kočka se objevovala na zátiších nizozemských mistrů 17. století, kde měla ztělesňovat svody tohoto světa. „Zobrazení kočky ve společnosti milenců či padlých žen může být narážkou na holandské označení svůdce (*katsjager*).“ (Royt, 1998, s. 143) Jean Baptiste Simeon Chardin často maloval zátiší, na kterých se setkávají mrtvé ryby, případně králíci, s živou kočkou. Ta na nás působí, že je na zátiší přistižena. Je zobrazena v její přirozené zvědavosti a dravosti. Kočky často ujídají to, co jim nepatří, pokud se na ně nikdo nedívá. V podstatě malíř zachytil poměrně intimní chvíli kočky, která zkoumá obsah stolu. Zde kočka může symbolizovat svody tohoto světa ve smyslu rčení: zakázané ovoce chutná nejlépe.

Obr. 3: J. B. S. Chardin, Kočka s lososem, dvěma makrelami a hmoždířem, 1738, olej na plátně, 80 x 63 cm (zdroj: Největší malíři, č. 81, 2000, s. 10)

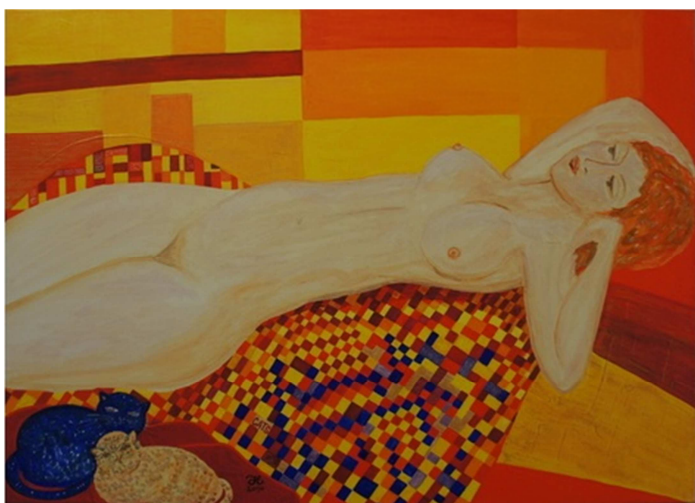

Obr. 4: J. B. S. Chardin, Zátiší s kočkou a rejnokem, 1728, olej na plátně, 80 x 63 cm (zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean_Sim%C3%A9on_Chardin_-_Still-Life_with_Cat_and_Rayfish_-_WGA04740.jpg)

2.5 Jazykové konotace

Jazykové konotace označují vedlejší, hlubší, doprovodné, symbolické významy. Konotované významy vycházejí z hodnotového systému, který daná kultura a jedinec užívají. U některých významů je patrná všeobecná společenská shoda. Jsou to subjektivní a interakční vztahy člověka a znakového systému. Záleží na použití určitého slova. Kdo ho vysloví, jak, kdy a komu. Konotace vzniká až u příjemce.

Když řekneme kočka, kočička, kočinda , můžeme si představit zvíře, však v dalším významu nalezneme pojmenování pro dívku hezkou, jemnou, mazlivou, divokou, elegantní, většinou mladou atd. Pokud takto dívku označíme, většinou to nese libé konotace. Pokud ovšem dívku takto nazve cizí muž, může to být až značně sexistické a obtěžující. Stejně tak, jako se kočkám přisuzují určité vlastnosti, tak se přisuzují i dívkám, ženám. Kočka jako zvíře představuje spíše pozitivní asociace. Může však být i mlsná jako kočka, divoká jako kočka. Pokud použijeme větu „Podívej, támhle sedí kočka“, může si příjemce představit kočku – zvíře, nebo také hezkou dívku. Když dívce řekneme, že má kočičí oči, bude mít pravděpodobně oči mandlovitého tvaru, tmavou horní i dolní linii oka, svůdný pohled. Podobně pracuje i slovo kocourek, ve významu hezký muž. Nebo naopak, když se o muži řekne, že je kocour, může to nést i negativní význam. Lstivý kocour, starý, šedivý, prohnáný, toulavý, mlsný. Nebo také toulavý kocour. To je kocour, který se toulá, ale také muž, který může být přelétavý, nestálý. Dalším slovem je slovní spojení kočkovat se. To znamená pošťuchovat se. S konotací kočka jako dívka zachází i výtvarnice Hana Bednářová, (viz obr. 5, s. 19), nebo MgA. Blanka Jakubčíková, která přímo na obraze propojuje ženské tělo s kočičí hlavou (viz obr. 6, s. 20). Televizní film Vražda kočky domácí od režiséra Milana Růžičky pojednává o vraždě fotomodelky, která je v tomto případě nazvána kočkou domácí. Posledním slovem je vymňouknout, to znamená něco pokazit.

Obr. 5: Hana Bednářová, Tři kočky, 2010, malba (zdroj: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/jihomoravsky-kraj/breclav/902-6045-hrobku-v-mikulove-krasli-zenske-tvary.html>)

Obr. 6: Blanka Jakubčíková, Kočka č. VII. Malba akrylem, v majetku autora (zdroj: <http://www.lidemezilidmi.cz/art-brut/galerie/malba-akrylem-kocka-vii-2>)

Kocourkov je místem, kde triumfuje hloupost. Je to město, které bylo a je již od Antiky všude. Je to všeobecně město, kde vládne iracionalita a tzv. „dobrý nápad“. Na jeho téma vzniklo i bezpočet pohádek. Takto jeho vznik popisuje Jindřich Pokorný. *„V době velmi neurčité a na místě ještě neurčitějším prý v Čechách existovalo městečko, které si smělo dovolit být tak originální, že nepotřebovalo ani jména. Zato mělo tolik myší, že by byly snad nakonec sežraly i všechny občany, kdyby do těžce zkoušené obce nebyl náhodou přišel Němec, který městečko v nejvyšší nouzi zachránil. Když prý viděl, co se děje, vypustil z pytle divné, občanům doposud neznámé zvíře, kterému Němec říkal kocour a které myši podávalo. Páni radní zaplatili Němci za jeho neocenitelnou službu řůru peněz a lovce myší od něho koupili. Ale sotva Němec vytáhl z městečka paty, vzpomněli si, že nevědí, co to vzácné zvíře žere, a vyslali za cizincem posla. Když posel Němce dohonil a ptal se ho, co kocour žere, Němec mu nerozuměl, utrl se na něho otázkou „Was?“ – posel slyšel „vás“, polekal se, občané s ním, ve zmatku zapálili radnici, od ní chytlo městečko a shořelo na prach. Vystavěli je znovu a na památku zasloužilého zvířete je*

nazvali Kocourkov.“ (Pokorný, 1976, s. 204 – 205) Ondřej Sekora napsal knihu Kronika města Kocourkov, která obsahuje osmnáct příběhů o Kocourkově.

2.6 Pranostiky a pořekadla

Pranostika je součástí lidové slovesnosti stejně jako pořekadla. Ta jsou stručná, často i rýmovaná, lidovou tradicí udržovaná vyjádření zkušeností, nemají mravnostní charakter. Pranostiky vznikají z pozorování přírodních jevů během kalendářního roku. Týkají se předpovědí počasí a různých dalších jevů, které s nimi souvisí, jako například zemědělství, úroda. *„Vyznačují se zpravidla obsahově značně zahuštěným slovním vyjádřením získaných a opakovaně využitelných zkušeností z nejběžnějších praktických oblastí života lidu a formálně vyznívají jako předpověď...(…)…Velmi důležité je, že informace, která je s každou pranostikou bytostně spjata, byla vždy pohotově určena k opakovanému praktickému vyžití, jako motivační pokyn, upozornění, návod či varování.“* (Vašků, 1998, s. 14 - 15)

Zde uvádím pranostiky, které se týkají koček. Často se hovoří o májových koťatech a jejich vlastnostech a přínosu pro lidské obydlí. *„Májová koťata jsou nejlepší, ale zřídka kdy dlouho vydrží.“* (Vašků, 2014, s. 401) *„Kočka odchovaná z májového vrhu chytá nejlépe myši.“* (Vašků, 2014, s. 401) K pranostice, která praví, že májová koťata lépe chytají myši, Zdeněk Vašků přidává vysvětlení, z čeho tato teze vznikla. *„V zemědělských usedlostech byla kočka ceněna jako spolehlivá hubitelka myši, krys a potkanů, kterých dříve bylo mnohem více než v současné vesnici. Upřednostňuje-li výše uvedená pranostika pro chov májová koťata, má to přirozeně své praktické důvody. Oproti koťatům z druhého pravidelného období „kočičí lásky“ v roce (červnové období, březost kočky domácí trvá 56 dnů) mají květnová koťata mnohem příznivější podmínky pro vývoj a mohou na podzim již chytat myši. Sbírka waleských zákonů z 10. století obsahuje mj. naučení, jak se určuje cena domácích koček: od okamžiku, kdy kočka začala chytat myši, byla její cena dvojnásobná.“* (Vašků, 2014, s. 408) K tomuto tématu se váže ještě jedna pranostika. *„První koťata – za plot. (věřilo se, že „prvníčata“ nebývají valná pro chov)“* (Vašků, 2014, s. 493) Podle chování koček se předpovídal i nadcházející déšť. Pokud se kočka chová tak či onak, či dělá něco specifického, můžeme očekávat déšť, či bouřku. *„Je-li kočka nepokojná, přijde bouřka“ (souvisí to prý s vlastnostmi kočičí kožešiny – se snadnou separací elektricky*

nabitých částic v srsti koček). (Vašků, 2014, s. 1057) „*Kočka škrábe koště, dočkáme se deště.*“ (Vašků, 2014, s. 1056) „*Přenášeli-li kočka stále kořata a nebo je-li jinak nepokojná.*“ (Vašků, 2014, s. 1057) „*Ostří-li si kočka stále drápy.*“ (Vašků, 2014, s. 1057)

Další moudra, pořekadla, prozrazují něco ze vztahu kočky a myši a ptáků. „*Jeden kocour stáda myší se nepoleká.*“ „*I chytrému kocourovi někdy myš vyklouzne.*“ (Vašků, 2014, s. 493) „*Kdyby kočka měla křídla, byli by skřivánci drazí.*“ (Vašků, 2014, s. 494) „*Zle tomu hospodáři, u něhož se myši a kočky spřátelují.*“ (Čelakovský, 2000, s. 452-453) „*Hrozí myš kočce, ale z daleka.*“ (Čelakovský, 2000, s. 608) „*Číhá naň, jako kočka na myš.*“ (Čelakovský, 2000, s. 666) „*Tak ho rád má, jako kočka ptáka.*“ (Čelakovský, 2000, s. 664) Poslední dvě pořekadla o vztahu kočky s myšmi a ptáky jsou poetická. „*Kočce se o myších snívá.*“ (Čelakovský, 2000, s. 272) „*Ráno by ptáček zpíval, škoda, že ho kočka snědla.*“ (Čelakovský, 2000, s. 235) O vztahu kočky a psa toho bylo mnoho napsáno, i pořekadel je velké množství. Tento vztah je často řešen v literatuře i v běžném životě. Když chceme o nějakém páru lidí říci, že se nemají rádi, nechovají se k sobě hezky, řekneme, že jsou na sebe jako pes a kočka. Je mezi nimi jistá nevraživost. Ačkoli je známo, že kočka se psem se může za určitých okolností snášet velmi dobře. „*Žijí spolu jako pes a kočka. Snášejí se spolu co pes s kočkou. Přeje mu co pes kočkám. Laskav naň, co pes na kočku, a kočka na myš.*“ (Čelakovský, 2000, s. 664)

„*Kočka zůstává věrna domu, pes svému pánu.*“ (Vašků, 2014, s. 493) Toto pořekadlo přesně definuje vztah kočky k místu, kde pobývá. Je známo, že kočka je vázaná více na svůj revír, než na svého majitele. Pravděpodobně by raději změnila svého lidského přítele, než se stěhovala jinam. „*Čím si s kočkou více zahráváš, tím spíše škrábne.*“ (Vašků, 2014, s. 494) Pokud budeme kočku dráždit, může nás poškrábat. Měli bychom k ní přistupovat empaticky. Když jí pohladíme, kočka zvedá ocas a často i zadek. „*Kočku pohladíš-li, hned ocas zdvihá.*“ (Čelakovský, 2000, s. 125) Následující pořekadlo je spíše pověrou, která má však dlouhý historický podklad. „*Jde-li kdo kam a přeběhne mu černá kočka nebo zajíc přes cestu, bude mít smůlu.*“ (Vašků, 2014, s. 494)

„O lidech, kteří dovedou užítí svobody, když jsou bez dozoru (na př. o čeládce, dětech a p.), říká se »kocour není doma, myši mají pré«.“ (Naše řeč, 1928)

„Bez kočky je dům jako bez ženy a bez muže jako bez psa.“ (Vašků, 2014, s. 493) Kočka se podobá povahově ženě, muž psovi? Možná dle toho vzniklo toto pořekadlo.

Když se řekne „To je pro kočku“, znamená to, že je to k ničemu, na nic. Nebo také plané slibování. Jeden z příběhů, jak to vzniklo, je ten, že jeden vévoda sliboval chudákovi hory doly, ale slib nesplnil. *„Když k němu prosebník přišel podesáté a vévoda ho znovu ujišťoval, že na něho myslí, že podniká to a ono a jistě mu pomůže, jen co se naskytne příležitost, upozornil ho chudák, že jeho sliby celou dobu krmil kočku, ale že kočka na ně bídně zašla...“* (Pokorný, 1976, s. 380). Další příběh, který Pokorný (Pokorný, 1976) vypráví je ten, že jeden kovář vyhlásil, že za svoji práci má být odměněn tak, jak zákazník uzná za vhodné. Všichni mu jen děkovali, ale nic jiného mu nedali. On těmi díky krmil kočku tak dlouho, až kočka chcipla.

Pořekadel a pranostik spojených s kočkami je vskutku mnoho. Vypovídají o spojení člověka s přírodou, o jeho pozorovacích schopnostech a o bezprostřední zkušenosti se světem. Jsou půvabným vzkazem minulých generací té naší. A jejich interpretace je většinou i nám dnes jasná.

„Kočka-li se pase – záhy rozprší se.“ (Vašků, 2014, s. 1056)

„Leží-li kočka v únoru na slunci, jistě pak v březnu poleze za kamna.“ (Vašků, 2014, s. 169)

„Lehne-li v únoru kočka na výsluní, zaleze v dubnu ještě hluboko za kamna.“ (Vašků, 2014, s. 170)

„Co kočka rodí, to myši loví.“ (Vašků, 2014, s. 494)

„Sytá kočka dobře loví.“ (Vašků, 2014, s. 494)

„Kočka lovu neodvyká, zloděj krádeží nezanechá.“ (Vašků, 2014, s. 494)

„Ráda kočka ryby jí, leč do vody se jí nechce.“ (Vašků, 2014, s. 494)

„V chalupě kočka přes zimu dvojnásob zapotřebí.“ (Vašků, 2014, s. 901)

2.7 Felinoterapie a kočičí kavárny

Felinoterapie je jednou z forem zooterapie, využívá koček k léčebným účelům. První informace o využívání koček k léčebným účelům se objevily v polovině 90. let

20. století. Nejznámější zvířata využívaná k léčbě a rehabilitaci jsou psi – canisterapie a koně – hipoterapie. Felinoterapie je provozována v České republice zejména formou návštěvní služby, kdy terapeut dojíždí se svou kočkou za pacienty. Nebo naopak pacienti mohou docházet za kočkami. Zde jich může být více, poté je větší pravděpodobnost, že se kočka s klientem takzvaně najde. Kočky, které se k felinoterapii používají, musí splňovat různá kritéria. Neměly by to být kočky z útulků, kdy neznáme jejich původ a minulost. Kočka by měla být přátelská k lidem, vyhledávat jejich společnost, být vyrovnaná a mírná. Měla by mít svého majitele, který se o ni stará a odpovídá za ni. Měla by být zvyklá i na kontakt s jinými zvířaty. Používají se kočky domácí, sibiřské kočky, ragdoll, ale i jiná plemena. Vždy záleží na konkrétní kočce. Měla by mít jisté předpoklady pro tuto činnost, poté je na ni připravována svým majitelem. Takováto kočka bude různě reagovat na různé lidi. Dalo by se říct, že si musí být kočka s klientem vzájemně sympatičtí.

Léčení probíhá zejména při hlazení. Kontakt se srstí, hlazení hlavy, těla, tlapek a fakt, že u toho kočka většinou vrní a přede, má už samo o sobě mnoho příznivých účinků. Ruka se zároveň i prohřívá. Pacient se uvolňuje jak po fyzické, tak i po psychické stránce, procvičuje jemnou motoriku. Což se děje například i při péči o kočku, kdy ji může kartáčovat a krmit. Přítomnost kočky v domově důchodců může zmírňovat adaptační stres nových klientů. *„U starších lidí se stimulují paměťové funkce, povzbuzuje se jemná motorika rukou zejména u lidí s poškozením mozku po mozkové mrtvici a úrazech mozku a míchy. Kontakt s kočkou pomáhá rozvíjet estetické a hudební cítění dětí v rámci herních terapií, např. při produkci divadelních her, pomáhá jim v soustředění a hlavně je rozveseluje – původně zakřiknuté děti se smějí a začínají lépe komunikovat. U mentálně retardovaných dětí jsou vzhledem k jejich citové otevřenosti výsledky nejlepší – děti přijímají kočky bez jakýchkoli podmínek, kontakt se zvířetem jim dává pocit bezpečí a ony se radují, významně také podporuje jejich úsilí v komunikaci s ostatními a pomáhá jim rozvíjet slovní zásobu. U fyzicky postižených dětí se spasmus končetin dochází při hře s kočkou k uvolnění spasmu, nemocní s autistickými rysy se uvolňují psychicky a začínají pod vlivem koček komunikovat a spolupracovat se svým okolím.“* (Nerandžič, 2006, s. 67) Předpokladem pro možnost využití felinoterapie u konkrétního pacienta je absence alergie a jistá náklonnost ke kočkám jako takovým. Každý majitel kočky, který ji má jako

domácího mazlíčka, nikoli jen jako kočku na chytání myší, je pod vlivem jejího příznivého působení.

Kočí kavárny jsou kavárny, kde se volně pohybují kočky. Zákazníci si je mohou hladit, hrát si s nimi, pozorovat je. Platí zde různá pravidla a to jak pro návštěvníky, tak pro provozovatele. V Japonsku jsou tyto kavárny velmi rozšířené a oblíbené. Japonci často nemohou kočky chovat v pronajatých bytech, proto rádi vyhledají kočí přítomnost právě v těchto podnicích. Další jsou v mnoha světových metropolích. V České republice vznikla první kavárna v Karlových Varech v červenci 2014. V říjnu téhož roku vznikla kočí kavárna i v Praze na Žižkově. Jmenuje se Kočkafé Freya. Často se může stát, že bez rezervace nenajdete volné místo. Kočky v této kavárně pochází z útulků. V kavárně kočky nemají přístup do kuchyně, ale mají svoji vlastní místnost a toalety, kde nejsou rušeny zákazníky. Pokud je tedy kočka unavená, může si zalézt na své klidné místo. Podobně funguje i Kavárna Kočí v Karlíně.

Dalším projektem v Praze je Kočí kavárna Social Point. Ta funguje na trochu jiném principu. Je to místo setkání, kde je možné hrát deskové hry, elektronické hry, sledovat filmy, pořádat semináře, školení. Má podobu většího bytu, kde jsou různé místnosti určené k různým účelům. Zde se všude volně pohybují kočky, které tento byt obývají. Pokud chceme toto místo navštívit s přáteli, nějaké nové potkat či jen relaxovat, za první hodinu zaplatíme 80Kč a za každou další hodinu 60Kč. V ceně je připojení k internetové Wifi síti, šálek kávy, muffin, sušenky a čaj. Je možné si přinést i vlastní potraviny, film atd.

3) Kočka ve výtvarném umění

Kočka se ve výtvarném umění vyskytuje již velmi dlouho. Kočkovité šelmy obecně jsou častým námětem výtvarné tvorby člověka. Představme si nyní stručně vybraná díla z dějin výtvarného umění, kde se kočka objevuje, abychom posléze dali větší prostor dvěma autorům – Balthusovi a Lubomíru Typltovi.

V Egyptě byla kočka znázorňována jako symbol magie a nadpřirozena. Egyptská bohyně Bastet je znázorňována jako žena s lví, později kočí hlavou. Byla laskavou bohyní lásky, mateřství a plodnosti. Byla často zobrazována i s koťaty. „*Kočka se stala symbolem*

plodnosti možná i proto, že lovila hlodavce v sýpkách a chránila tak úrodu.“ (Saunders, 1996, s. 38) Dále je kočka používána na různých rituálních předmětech. Egyptské kočičí figurky nesly na hlavě či na hrudi skarabea. Ten měl symbolizovat vycházející slunce, kočka byla posvátným zvířetem boha slunce. „Kocouři platili za jeho inkarnaci a kočky byly ztotožňovány se slunečním okem.“ (Owusu, 2003, s. 61) „...v Řecku musela u každého chrámu bydlet kočičí rodina“ (Yari Vaniscotte, 2014).

Obr. 7: Bronzová soška bohyně Bastet s věnováním faraona Psammetika I. , Pozdní doba, Louvre
(zdroj: <http://masch.blog.cz/0609/anup-buh-mrtvych-a-balzamovac>)

O středověkých ikonografických konotacích v souvislosti s kočkou již byla řeč, stejně jako o její přítomnosti v dílech nizozemských malířů 16. a 17. století. Za všechny zmiňme Jana Steena („Opilý pár“, 1662, viz obr. 8, s. 27), který ale jinak dával přednost ve svých žánrových scénách především psům (ale najdeme tam také vepře, papoušky, osli ...).

Obr. 8: J. H. Steen, Opilý pár, 1655-1665, olej na panelu, 52,5 x 64 cm, Rijksmuseum,
(zdroj:<http://www.intofineart.com/usa/oil-painting-picture-35324-The%20Drunken%20couple.-Jan%20Steen.html>)

Barokní umění nám představuje kočku také v grafické práci. A to v tvorbě autora s českými kořeny – Václava Hollara. Václav Hollar, kreslíř a rytec, vytvořil v roce 1646 rytinu s názvem „Dobrá kočka, která nemlsá“ (viz obr. 9, s. 28). Dekstein o ní píše takto: *„Zvláštní pozornosti si zato zaslouží motiv, v Hollarově tvorbě zcela ojedinělý – hlava kočky, viděná zepředu, jejíž obraz umělec doprovodil názvem „Dobrá kočka, která nemlsá“, nahoře česky, dole německy. Je dochována v grafickém listu v trojí variantě – malá, střední a velká hlava kočky, z nichž jen střední má nápis. První dva lepty jsou datovány 1646, velký 1661, na všech je obraz kočičí hlavy stejný. Označení na třetím lepu bezpečně dokládá, že v předloze jde o kresbu podle živého modelu, o zobrazení kočky moskevského velkoknížete. Kreslířské podání námětu má všechny znaky Hollarova mistrovství – nejen v dokonalém vystižení srsti, v rozlišení její barvy, hustoty a směru rozestření na různých částech hlavy, ale i v kresbě očí, v jejich výrazu, jenž jako by vycházel odkudsi ze záhadných hlubin vnitřního citového života zvířete. V tom smyslu můžeme kresbu označit za vynikající podobiznu podle živého modelu. V obsahu textu českého nápisu Hollar zřejmě užil lidového rčení, jež znal z domova. Zachoval tak pro folkloristiku cenné svědectví, že na počátku sedmnáctého století žil v české lidové moudrosti obrazný příměr, že dobře slouží ten, kdo*

slouží poctivě. Tak i do této drobnosti byla bezděčně vložena cenná hodnota historického pramenu.“ (Dekstein, 1978, s. 73 – 74)

Obr. 9: Václav Hollar, Dobrá kočka, která nemlsá, 1646, rytina,
(zdroj: http://www.artmuseum.cz/reprodukce2_pohled.php?dilo_id=5904)

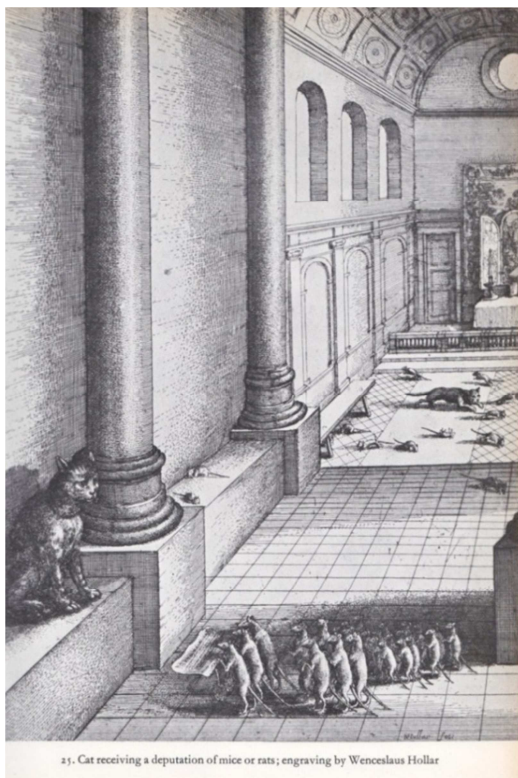
Tato jeho velmi známá rytina se stala inspirací pro název beletristicky zpracovaného životopisu Václava Hollara, který napsal Miloš Václav Kratochvíl. To však není jediné dílo, které je Hollarovou kočkou inspirováno. Česká hudební skupina Lucie nazvala své album a jeden z jeho songů Dobrá kočzka která nemlsá (viz obr. 10, s. 29). Skupina využila rytinu na přebal alba. Tato jeho rytina je pravděpodobně inspirativní a pro mnoho lidí má jisté kouzlo. Často je zmiňována v různých knihách o kočkách. Pokud již autor takové knihy

zmiňuje kočku ve výtvarném umění, často vzpomene právě tuto grafiku. Také kočičí útulek Srdcem pro kočky, z. s. tuto grafiku představuje na svých webových stránkách.

Obr. 10: Lucie, přebal alba Dobrá kočka která nemlsá, 2002 (Zdroj: <http://www.diskografie.cz/lucie/dobra-kocka-ktera-nemlsa/>)

Další rytinou Václava Hollara je rytina s názvem Kočka přijímá delegaci myší nebo krys (viz obr. 11, s. 30). Na této rytině jsou zobrazeny dvě kočky a velké množství krys a myší. Celý výjev je zasazen v architektuře, v prostředí chodby. Kočka, která je vpředu, sedí na vyvýšeném místě a přijímá delegaci myší a krys, které před ní stojí na dvou nohách. Mezi kočkou a hlodavci probíhá nějaká komunikace, jako by hlodavci kočku o něco žádali. O co by mohli žádat? První tři krysy drží v packách jakýsi popsaný list. Kočka je tu v nadřazené pozici nejen tím, že sedí výše, ale jak je známo, je myši i kryse nadřazena v přirozeném potravním řetězci. To je zaznamenáno dále v chodbě. Druhá kočka zde loví myši, ty před ní prchají. Jedna útok nepřežila. Domnívám se, že bychom zde mohli vyčíst nějaký příběh, ale jaký, to mi není známo. Vidím zde protiklad v tom, že jeden výjev je pro chování zvířat přirozený, druhý odkazuje spíše na pohádky či bajky.

Obr. 11: Václav Hollar, Kočka přijímá delegaci myší nebo krys, grafika (zdroj: Sillar, 1966)

V 18. století se pak kočka objevuje v tvorbě obdivovatele nizozemských malířů, Jeana Baptiste Simeona Chardina. I o něm jsme se už zmínili. Ačkoliv na obraze „Rejnok“ z roku 1728 je ve středu obrazové plochy v souladu s názvem rejnok, zdá se, že skutečnou ústřední postavou je naježená kočka v levé části plátna (viz obr. 12, s. 30).

Obr. 12: Jean Baptiste Simeon Chardin, Rejnok, 1728, olej na plátně, 146 x 114 cm (zdroj: <http://www.wikiart.org/en/jean-baptiste-simeon-chardin/the-ray-or-the-kitchen-interior-1728>)

Odhlédneme-li od zátiší, bývá na obrazech kočka zobrazena jako mazlíček portrétovaného člověka, často dítěte, nebo jako přirozená součást prostředí, které je zaznamenáno. Tak vidíme kočku například na obraze Francisca Goyi „Don Manuel Osorio de Zuniga se svou kočkou“, 1787 (viz obr. 13, s. 31).

Obr. 13: Francisco Goya, Don Manuel Osorio de Zuniga with his cats, 1787, olej na plátně, 127 x 101.6 cm
(zdroj: <http://www.wikiart.org/en/francisco-goya/don-manuel-osorio-manrique-de-zuniga>)

V chronologickém přehledu jsem pro 19. století vybrala kočku Henri Toulouse-Lautreca (viz obr. 14, s. 32). Lautrec používá jako svůj podpis znak. V tomto případě k němu připojil kočku lovící myš. Jedná se o techniku litografie. Význam připojení právě kočky lovící myš není příliš znám. Domnívám se, že by se mohlo jednat o nějakou symboliku, nebo pouze o jeho představu, asociaci jeho znaku jako díry, do které by mohlo něco zalézat, myš je ideální. Kočka jako predátor a myš jako oběť. Lautrec používal jako podpis na své práce tento symbol, někdy jej doplnil i podpisem v podobě napsání svého příjmení. Tato litografie s kočkou je patrně kreativní hříčkou, která pravděpodobně nebyla dále používána k podpisu děl, nebo se mi ji nepodařilo na žádném díle dohledat. Nalézám zde jistou podobu s dnešním logotypem. Hledáme více možných variant. Tato Lautrecova varianta s kočkou a myší mohla být jeho osobní, intimní variantou. Žel jaký měl autor ke kočkám vztah, nevím.

Obr. 14: Toulouse – Lautrec, Signatura, litografie (zdroj: Perruchot, 1963, s. 79)

Kočka může být i samostatným námětem. Také záleží na tom, jakou roli v té které době hrála. „Ve dvacátém století (...) bychom ji (kočku) našli třeba na více než třech stovkách Balthusových obrazů.“ (Vaniscotte, 2014). V 20. a 21. století je kočka používána i v reklamní tvorbě. Často jako symbol roztomilosti, svéráznosti a přítulnosti. Působí na city příjemce reklamy, podobně jako štěňátka, či malé děti. V literatuře se setkáváme s ilustracemi či fotografiemi.

3.1 Balthus

Malíř Balthasar Klossowski, tvořící pod jménem Balthus, maloval kočky velmi často. Domnívám se, že byly součástí jeho života, jeho společnice. O námětech své tvorby hovoří takto. „Obnažené krvavé maso Francise Bacona se mi hnusí stejně jako Klossowského dobrodružství, i když uznávám, že Bacon je velký malíř. Kolem nás je tolik pěkných věcí, proč by se měl člověk snažit je nevidět? Chtěl jsem malovat to pěkné, kočky, krajinu, půdu, ovoce, květiny a samozřejmě mé drahé anděly, kteří jsou platonicky idealizovanými odlesky božského.“ (Balthus, 2010, s. 126)

Balthus maloval obrazy adolescentních dívek. Občas se na těchto obrazech vyskytne kočka. Obraz Thérèse snící, 1938, olej na plátně (viz obr. 15, s. 33) je portrétem dcery jeho sousedů. Najdeme ho v Metropolitním muzeu umění v New Yorku. „Ve skvěle propracovaném interiéru vidíme zasněnou dívku, jak se s polštářem za zády a se zavřenýma očima vystavuje slunečnímu světlu dopadajícímu oknem. Ruce má zvednuté za hlavou, její bezstarostně roztažené nohy, jak tomu bývá u dětí neuvědomujících si „neslušnost“ takovéto pozice, nabízejí pohled na bílou spodničku a kalhotky, které v dopadajícím světle vystupují z okolních stínů. Velká šedá kočka u její židle lžije z misky mléko. Je to ještě nevinné dítě, nebo už žena začínající si uvědomovat vlastní probouzející sexualitu? Právě tato dvojznačnost obrazu znepokojovala kritiky a vedla k obviňování malíře z nemorálnosti či dokonce z pedofilních sklonů. Balthuse podobné interpretace vždy

rozčilovaly a opakovaně vysvětloval, že se snažil pouze přiblížit mystériu dětství, zachytit jeho půvab a nezřetelně vyznačené hranice, nejistý a pohnutý okamžik, kdy absolutní dětská nevinnost přechází v dospělost, se vším, co k tomu náleží, včetně uvědomování si vlastního těla a erotické touhy? Takovéto interpretaci však byl v době posedlé sexem ochoten uvěřit málokdo.“ (Mikš, 2013, s. 213) Portrétů, na nichž je dítě či dívka s kočkou, je více. Známý je portrét Dívka s kočkou z roku 1938, který byl na přebalu knihy Lolita od Vladimira Nabokova. Oba tyto obrazy by mohly být nazvány Kočka s kočkou, pokud bychom přihlédli k významu slova kočka, který se používá i jako označení pohledné dívky či ženy.

Obr. 15: Balthus, Thérèse snící, 1938, olej na plátně, (Mikš, 2013, barevná příloha 4)

Obrazy Červené rybičky a Červená rybička z roku 1948 jsou opět s námětem dítěte a jeho kočky, ta je zde znázorněna jako domácí mazlíček, přítelkyně a společnice.

Interpretace koček a jejich významu v Balthusových obrazech je na pováženou. Jak se můžeme dočíst v knize Jiná modernita, měl na interpretaci svých obrazů Balthus jasný

názor. „Balthus také často zpochybňoval nejrůznější interpretace svých obrazů, do nichž kritici a kunsthistorici promítali své koncepce a představy. Alergický byl především na výklady vycházející z módní psychoanalýzy, kterou nesnášel a kterou v umění pokládal za něco nevkusného a škodlivého: „Považoval bych za špatné, kdybych měl prostě věřit, že malba je projekcí tajných představ. Pro malířství by bylo velice opovrhlivé, kdybychom se domnívali, že je to nějaká stoka, do níž se zachytávají úzkosti a snové obrazy. Většina surrealistů se ovšem domnívala, že tomu tak je, a pevně tomu věřili...“ Když jeden nejmenovaný kunsthistorik kdysi napsal, že v Balthusově díle jsou „kočky erotickou metaforou“, vybuchl rozhněvaný umělec: „Kočka je kočka, a to musí stačit!““ (Mikš, 2013, s. 195)

Umělec měl ke kočkám jistě blízký vztah. To, že se velmi často objevují na jeho plátnech, je pravděpodobně tím, že s kočkami žil a byly přirozenou součástí jeho života. Již ve třinácti letech vytvořil cyklus čtyřiceti perokreseb, které vyprávěly příběh o chlapci a nalezeném kotěti Mitsou. Příběh byl vydán ve švýcarsko – německém nakladatelství Rotapfel Verlag. Sám Balthus k tomu říká: „Tehdy jsem byl ještě dítě. Chodil jsem v Berlíně do školy. Tu ostatně pro mě vyhledal Rilke. Také se velmi zasloužil o to, že byly uveřejněny mé první práce: Mitsou, cyklus asi čtyřiceti kreseb tuší, které vyprávějí o kotěti, které ke mně přišlo a pak zase zmizelo, což mě velmi rozesmutnilo. Rilke k tomuto cyklu napsal francouzsky krásný úvod a našel nakladatele, který kresby vydal. Psal se rok 1921 a mně bylo třináct let.“ (Vircondelet, 2010, s. 174)

Spisovatel Claude Roy, který byl malířovým přítelem a zároveň autorem jeho monografie, popsal Balthusovu introvertní povahu tak, že ho přirovnal ke kočce. „Brilantní, ale právě v této brilantnosti odměřené, rozmarně tajemné, zdvořile vstřícné, ale hermeticky uzavřené.“ (Mikš, 2013, s. 195)

V období, které nebylo pro malíře jednoduché, namaloval autoportrét, který nazval Král koček (viz obr. 16, s. 35). Na obraze je sám malíř s nepřirozeně dlouhýma nohama a velkým kocourem, který se mu otírá o nohy. „O stoličku, na které leží krotitelský bič, je opřeno plátno připomínající mramorovou desku, na němž je napsáno: A PORTRAIT of / H. M. / THE KING OF CATS / painted by / HIMSELF / MCMXXXV. Malíř jako by nám chtěl naznačit, že žije ve svém vlastním uzavřeném světě, do kterého nemá nikdo přístup, je králem koček, hrdých, nezávislých a tajemných stvoření, jejichž povahu, jak říkával Rilke,

nelze nikdy dokonale poznat.“ (Mikš, 2013, s. 207) Kocour se mu otírá o nohy vrcholkem své hlavy, tím si ho značkuje svým pachem. Je to projev přátelství zvířete k člověku.

Obr. 16: Balthus, Král koček, 1935, olej na plátně (zdroj: <http://www.wikiart.org/en/balthus/the-king-of-cats-1935>)

Posledním obrazem Balthuse, který bych zde chtěla zmínit, je obraz Středomořský kocour z roku 1949 (viz obr. 17, s. 36), který vznikl na zakázku pro rybí restauraci La Méditerranée na Place de l'Odéon. Visel naproti vchodu do restaurace a měl být reklamou na čerstvé ryby, které létají z moře přímo na talíř mlsného kocoura. Dle vzpomínek Piccasovi družky F. Gilotové by se mohlo jednat o Balthusův autoportrét, kdy měl zpodobnit sám sebe jako kocoura a mladá dívka na kanoi by měla být Laurence, dcera jeho známé, která během večeře, při které byla právě Gilotová přítomna, opustila společnost a šla do přístavu veslovat na malé tyrkysové kanoi.

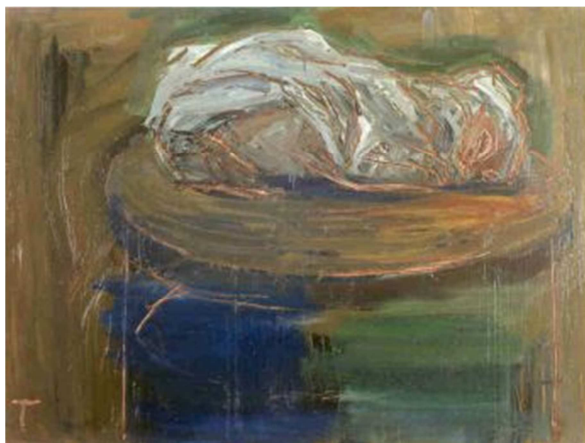
Obr. 17: Balthus, Středomořský kocour, 1949, olej na plátně (zdroj: <http://culturoid.com/2013/10/balthus-cats-and-girls-paintings-and-provocations/>)

3.2 Lubomír Typlt

Pro Lubomíra Typlta se staly kočky zásadním tématem delšího období v jeho tvorbě. Tento motiv zpracovával s přestávkami asi sedm let. Vyrůstal v Nové Pace v domě u silnice. Jeho rodina měla kočky. Ty se dožívaly průměrně půl roku, dokud je nesrazil automobil. Typlt se jako tří nebo čtyř letý chlapec setkal poprvé se smrtí, když viděl svou milovanou kočku přejetou na silnici. Jako dítě kočky miloval. Když mu bylo asi 22 let, našel při projíždce na kole mrtvou kočku u silnice. Dojel si domů pro gumové rukavice a igelitový pytel. Kočku si donesl do ateliéru, který přestěhoval ven, protože se kočka již rozkládala a velice páchla. Vyfotil si ji. Kočku maloval za domem, maloval ji v různých podobách a pozicích. Jak sám říká v rozhovoru pro rozhlas, venku bylo veliké teplo a zážitek to byl silný. Barva se mu spékala, a proto do ní vyryl linie, ty obraz rozsvítily. Podle živého modelu maloval dvakrát, v ostatních případech si vystačil s vlastní vizí. Mrtvé tělo maloval v igelitu, bez něj, na barelu, vedle něj, i kočku oběšenou. *„Prožitek existencionálního zmaru z nalezení udušené kočky v igelitovém pytli přivedl Lubomíra Typlta v roce 1997 k zájmu o motiv mrtvé kočky, jemuž se průběžně věnoval až do roku*

2001, kdy vznikl silně expresivní kvaš *Oběšená kočka*. Typlt, který od roku 1998 studoval na *düsseldorfské akademii výtvarných umění*, pojal tento motiv dramatickým expresivním rukopisem, umožňujícím mu především rozvinout široký rejstřík práce s vlastní hmotou barvy. Typlt přiznává výchozí inspiraci: mrtvou kočku nejprve pro sebe vyfotografoval, teprve pak ji začal malovat. V roce 2000 položil její vychrtlé tělo na barel, který jej upoutal nejen pro svůj elementární geometrický tvar, ale i jako jeden z možných symbolů průmyslové civilizace. Mrtvými kočkami zároveň Typlt navazuje na oblíbený námět dekadentů a symbolistů, aniž by však byl přitahován vlastním rozkladem.“ (Malá, 2003, s. 106)

Typlt uvažuje nad cyklem mrtvých koček. K obrazům *Kočka zabalená v igelitu* (1997) a *Kočka s pytlíkem vody* (1997) říká: „Ty pro mne i s odstupem času zůstávají klíčové. Odmítnutí líbivosti a znejistění diváka nejednoznačností vlastního postoje k zobrazované skutečnosti, to bylo záměrem mých obrazů již před vstupem na *Kunstakademii v Düsseldorfu*.“ (Typlt in Raimanová, 2012, s. 19) Tyto dva obrazy jsou na začátku jeho cesty zpracovávání tématu koček. Pojímá je ještě tak, jak je našel. Barevnost je umírněná, tlumená. Příběh je opravdový, nesmyslný, syrový. U obrazu *Kočka zabalená v igelitu* je kočka poznatelná, ne však zcela zřetelná (viz obr. 17/18, s. 37/38). Pokud by divák neznal název, mohl by se domnívat, že v igelitu leží i něco jiného. Typlt přistupuje k mrtvé kočce jako k objektu opatrně. Postupně se osměluje. Kočku z igelitu vybaluje a příběh pomalu rozvíjí. Kočku s pytlíkem vody si už nespletete s odpočívající kočkou. Je to mrtvé tělo kočky, v celé své nehybnosti, bezmocnosti a rozkladu. Připomíná svlečeného králíka z kůže.

Obr. 18: Lubomír Typlt, *Kočka zabalená v igelitu*, 1997, olej na plátně, 105 x 140 cm (zdroj: <http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=4&ido=37>)

Obr. 19: Lubomír Typlt, Kočka s pytlíkem vody, 1997, olej na plátně, 105 x 140 cm (zdroj: <http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=4&ido=38>)

Maloval různé variace. Jedno téma zpracovával několikrát. Měnil kompozici i barevnost. Ať už je to kočka na barelu, oběšená kočka s barelem, nebo děti s kočkou.

Typlt je osobitým vypravěčem. V malbách koček, a nejen v těchto jeho obrazech, se skrývá příběh o lidské civilizaci, její povaze, o temných stránkách, rychlosti, nebezpečnosti a podlosti. Příběhy jsou často znepokojující. To ještě zvýrazňuje barevnost obrazů. Barvy jsou pro něj podstatné. Staví barvy proti sobě a tím se zvyšuje jejich zářivost. Zelenou klade vedle červené, modré, žluté. *„Lubomír Typlt, jak naznačuje jeho ostrá barevnost bez polotónů, je nekompromisní a radikální malíř. Ani jeho umění útěšnou estetikou neoplývá, ale o to víc zasahuje, i když při tom neustále hrozí výbuchem, ať už emocí, nebo energie. Ne nevýznamnou součástí jeho uměleckého světa se zdá být agrese, extrém, automaticnost, a především odcizení.“* (Wohlmuth, 2012, s. 97)

Další obrazy, které jsem vybrala, se týkají kočky ve společnosti dítěte. V prvním obraze Kluk s kočkou vidíme chlapce, z jehož tváře a postoje můžeme vyčíst různé příběhy. Vzhledem k tomu, že se Typlt věnuje a věnoval takzvaným „dětským hrám“, se domnívám, že by chlapec s oběšenou kočkou, kterou má za zády, mohl mít mnoho společného (viz obr. 20, s. 39). Začal tedy Typlt malovat chlapce jako pachatele tohoto hrůzného činu? Činu, kterého jsou některé děti možná i schopné, je to pro ně „jen hra“. Chlapec se tomu směje, nakonec se na dalším obraze v rohu stydí. Povinně (viz obr. 21, s. 39).

Obr. 20: Lubomír Typlt, K. s kočkou, olej na plátně, 2003, 200 x 140 cm (zdroj: <http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=2&ido=21>)

Obr. 21: Lubomír Typlt, Jdi do rohu a styď se, 2006, tempera na papíře, 70 x 50 cm (zdroj: <http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=2&ido=210>)

U obou těchto obrazů pracuje s kontrastem barev, jejich křiklavostí, expresivními tahy štětce. Strnulá kočičí figura je pověšená na provaze a příběh, který vypráví i postoj chlapce. Všechny tyto vybrané obrazy patří do cyklu Kočky. Celkem do tohoto cyklu patří více jak třicet obrazů. Poslední obraz, který bych chtěla zmínit, je Blankytné nebe (viz obr. 22, s. 40). Ačkoli se jedná o téměř aktuální obraz, opět se v něm zjevuje kočka. Jak autor sám říká, kočka jej jako zvíře velmi zajímá, proto se k ní vrátil. Kočičí hlava je vidět skrze průhlednou hlavu dívky v bílých šatech. Jedna dívka kočku drží v nepřirozené pozici, druhé kočka leze hlavou. Kočka leze dírou.

Obr. 22: Lubomír Typlt, Blankytně modré nebe, 2013, olej na plátně, 200 x 145 cm
(zdroj: <http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=38&ido=675>)

3.3 Typlt versus Balthus

Balthus maluje kočky jako symbol pohody, štěstí, klidu. Vidíme je při jídle, přirozeně polehávající, postávající. Mohou divákovi dodávat pocit klidu, nemají Typltovu přímočarou naléhavost. Zde tuto roli hrají spíše dívky, ty nás mohou znepokojovat, provokovat. Kočky jeho příběh dotváří, jsou jeho součástí. Příběh jeho obrazů na kočičkách nestojí. Je zde však jistá ambivalentnost ve vnímání kočky. Kočka může být i zobrazenou složkou ženy, její emotivní výpovědí. U Balthuse je použití kočky v obrazech vícevrstevnou výpovědí. Je zde více symboliky, poetiky, kočka množí možnost výkladu obrazu. Je tajuplná, svobodná, nespoutaná, svůdná. U Typlta je tomu jinak. Jeho ztvárnění koček je znepokojující, provokující. Sdělení je přímočaré, říká jej „natvrdo“. Kočka je tu hlavním hrdinou – hlavní hrdinkou. Mám dojem, že i v případě, kdy je ve společnosti dívek či chlapce, vždy na sebe poutá pozornost. Pravděpodobně je to i tím, že je mrtvá. Mrtvá kočka budí jiné emoce než kočka živá. Všeobecně co je mrtvé, je znepokojivé; nebo svým způsobem tabu. Vrcholem je fakt, že Typlt kočku na obraze oběsil (tedy namaloval v této situaci). Kočka se sama ze svobodné vůle oběsit nemůže; člověk ano. Oběsil jí člověk. Chlapec? To je vrchol šílenosti. Nebo snad Typlt ví, že „*V jižní Číně se mrtvá k. musí pověsit, neboť zahrabána do země by se proměnila v démona.*“ (Becker, 2002, s. 119)

4) Kočka v literatuře

Domnívala jsem se, že kočka v literatuře je zejména postavou pro literaturu dětskou. Kočka jako hrdina. Při mapování tzv. "kočičí literatury" jsem zjistila, že je kočka velmi častým námětem knih pro široké spektrum čtenářů. Pokusím se rozčlenit a popsat typy knih, se kterými jsem se setkala.

Příruček o kočičkách je mnoho, zabývají se anatomíí a jejími specifiky, původem kočky, jejím chováním a povahou, rozmnožováním, zdravím koček, výživou, vhodnou péčí, různými plemeny a chovatelskými typy. Tyto knihy mají různou kvalitu a zpracování. Nabízejí nám většinou podobné informace. Zde kočka hraje roli domácího mazlíčka, člena domácnosti, a může být vnímána jako chovatelský počin. Dozvíme se o ní vše, co potřebujeme. Na toto téma existují i různé internetové diskuze a fóra a samozřejmě i weby o kočičkách. Jeden typ těchto knih slouží jako příručka, například kniha *Kočky, kocouři a koťata* od přírodovědce Alberta Pitery z roku 1989, nebo kniha z roku 2012

Kočky síla a elegance od Renate Jonesové, kterou napsalo více autorů. Převážně se jedná o veterináře či chovatele koček, kteří se kočkami zabývají aktivně. Do této kategorie bych zařadila například i knihu "Proč to ta kočka dělá?" od Catherine Davidson. Zde se dozvíme mnoho informací o jevech, které můžeme u koček pozorovat a jejich objasnění. Je psána populárně naučnou formou a je velmi čtenářsky přívětivá. Dozvíme se například důvod, proč se nám kočka otírá o nohy, že si nás tímto způsobem značkuje, zanechává na nás pachové stopy. Proč si moje kočka vyndává potravu z misky a další zajímavé postřehy. Autor zde odpovídá na různé otázky, které si většina chovatelů klade. Pomocí jeho odpovědí se nenásilnou formou seznamujeme s různými fakty, které souvisí s anatomií, instinkty, psychologií. Podobná je kniha „101 otázek, na které se vaše kočka bude ptát, Co vaši kočku trápí a jak odstranit problémy?“, v ní se opět dozvíme o chovu koček téměř vše, co potřebujeme. Navíc se dozvíme i konkrétní rady ohledně zdraví a případných zdravotních komplikací.

Další druh knih je většinou příběh konkrétní kočky, jakousi adorací konkrétního domácího mazlíčka. Čtenář se seznámí s konkrétní kočkou, dozví se o ní vše možné i nemožné. Její chování může případně srovnávat s vlastní zkušeností se svojí kočkou. Často jsou tomuto kočičímu hrdinovi připisovány téměř nadpřirozené schopnosti a výjimečné činy. Některé knihy pojmají kočky jako magické, osudové, jedinečné, měnící život a hodnoty lidem, se kterými se setkali. Povědková kniha Kocour z Montmartnu obsahuje několik povídek, ve kterých kočka většinou hraje roli směřovatele lidí. Otevírá jim srdce a pomáhá jim se spolu smířit či se vzájemně lépe poznat. Není to jen o lásce mezi člověkem a kočkou, ale i o vztahu člověka a zvířat všeobecně.

Kočí detektivky - zde kočka nebo kocour vystupuje v roli vyšetřovatele, nebo alespoň velmi pomáhá svému lidskému pánovi v řešení kriminálních případů. Akif Pirincci napsal dvě detektivky Felidae a Francis. Vypravěčem a hlavním hrdinou je kocour Francis. V knize Felidae řeší kriminální případ v revíru, kam se se svým pánem právě přistěhoval. Jedná se o brutální vraždy koček a znetvořené kočičí kolegy. Poznáváme svět tak, jako ho vnímají kočky, nebo lépe tak, jak se autor domnívá, že to je. Francis tam svého pána nazývá otevíračem konzerv.

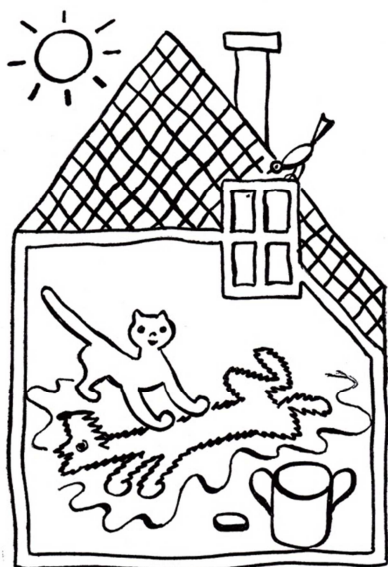
4.1 Pohádky

Dětská literatura o kočkách je rozsáhlá. Vybrala jsem několik pohádkových knih, které zde přiblížím. Pokud jde o zařazení vybraných knih do žánru, jedná se především o autorské zvířecí pohádky, ve kterých platí to, co v každé jiné pohádce. *„Děj se vypravuje se samozřejmostí, jako by šlo o něco, co se skutečně událo, čemu však posluchač nemusí věřit.“* (Karpatský, 2008, s. 366) V těchto pohádkách nevystupují kouzelné bytosti, ani se zde nesetkáme s kouzly a nadpřirozenem. Ani nezačínají vstupními a výstupními formulami jako „Byl jednou jeden a jestli neumřeli, žijí dodnes“. Zvířecí pohádky se vyznačují tím, že hlavními hrdiny jsou zvířata, která vystupují jako lidé, nebo minimálně mají lidské prvky, vlastnosti. Proto mají zvířecí pohádky blízko k bajkám. Zároveň v pohádkách bratří Čapků i v Ladově Mikešovi spatřuji prvky pohádky novelistické, která má omezenou fantastiku. *„Její hrdinové se mohou spoléhat toliko na vlastní sílu, obratnost a důvtip a jen v některých motivech se objevuje pohádková překvapivost a nadsázka.“* (Karpatský, 2008, s. 367) V Mikešovi je například hlavním motivem to, že Pepík naučí Mikeše mluvit lidskou řečí a ten to zase naučí pašíka. Je to jistým způsobem pohádková překvapivost a pohádková nadsázka, která provází celou knihu. Pašík s Mikešem řídí motocykl, věci nemožné se zde stávají možnými. Vybrala jsem tři dětské pohádkové knihy, které znám z dětství a mám k nim asi nejsilnější vztah. Povídání o pejskovi a kočičce, Velkou kočičí pohádku, Mikeše a jako další knihu jsem zvolila knihu současnou, Kočička z kávové pěny, která je spíše knihou výtvarnou s krátkým příběhem. Poslední kniha, kterou zmiňuji je Tracyho tygr, pohádka, „nepohádka“ pro dospělé i děti o velké kočce, tedy tygrovi.

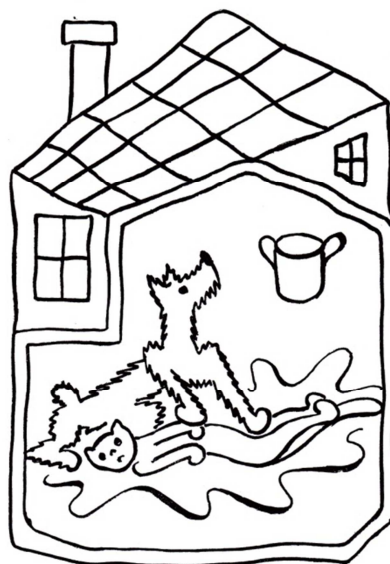
4.1.1 Povídání o pejskovi a kočičce

Povídání o pejskovi a kočičce napsal a ilustroval Josef Čapek. Povídání popisuje vztah kočky a psa v humorné a laskavé podobě. Povaha a chování pejska a kočičky vychází z typických a symbolických prvků vlastních psům a kočkám všeobecně. Však chovají se tak trochu i jako lidé. Tuto knihu považuji za základní literaturu, kterou zná téměř každý a je stále aktuální. Pohádky či povídání jsou nestárnoucí. Kniha byla poprvé vydána na

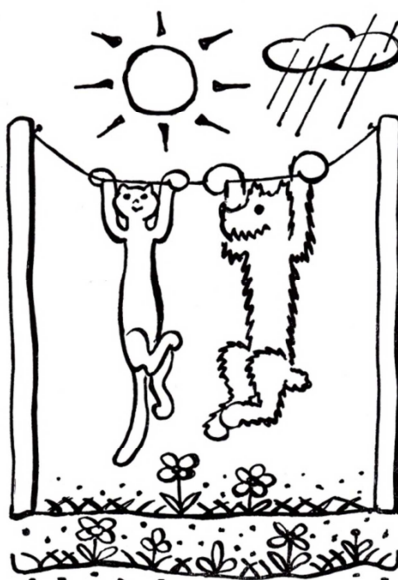
přelomu listopadu a prosince roku 1929 (Národní knihovna, 2004). Již nyní ji zná několik generací a dovoluji si předpokládat, že ještě mnoho generací si ji oblíbí. Kočky a psi budou a lidé je pořád budou považovat za milé společníky a rodinné příslušníky.

Obr. 23: Josef Čapek, ilustrace
(zdroj: Čapek, 2014, s. 12)

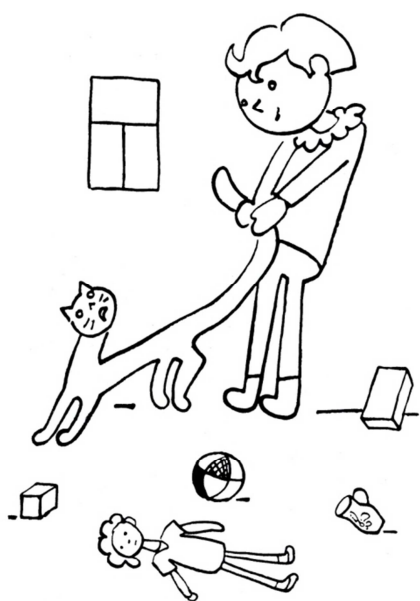

Obr. 24: Josef Čapek, ilustrace
(zdroj: Čapek, 2014, s. 14)

Obr. 25: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2014, s. 16)

Pejsek a kočička se spolu snaží žít jako lidé. Snaží se dělat stejné věci, ale dělají je po svém. Umývají podlahu pejsek kočičkou a kočička pejskem. Mají i peníze, kupují si mýdlo. Píší dopisy, pečou dort. Čapek jim připisuje lidské vlastnosti, chovají se jako děti. Kočička si chce vzít do lesa paraple pro parádu, pejsek jí říká, že by se měla trochu opálit, že je po zimě bledá. V knize se například dovídáme, jak kočka mňouká. *„Mňoukat se musí, panečku, krásně, jemně, tak tuze tence, a to se musí, milý brachu, tuze dobře vědět, kam se má v tom mňoukání dát měkké i a kam tvrdé y. Jinak se to všechno poplete a nikdo by tomu mňoukání nerozuměl, co se tím vlastně chce říct.(...)To při mňoukání se zas musejí krásně vykultit oči, hlavička dát drobet na stranu, trošičku při tom povstat a jemně se protáhnout.“* (Čapek, 2014, s. 53) A naopak pejsek popisuje, jak se má správně štěkat. *„Když děti chtějí udělat haf!, to ti při tom nadělají nějakých chyb! Správně hafnout, to není, holenku, jen tak. To ti musí nejdřív v prsou zarachotit a pak to musí z tebe vyštěknout rychle a statečně, jako když vystřelí, musíš při tom krásně hodit hlavou a šknout hřbetem a zadníma nohama.“* (Čapek, 2014, s. 53) Dále se v knize dozvídáme různé informace o kočkách i psech. Sama kočička s pejskem radí panu Čapkovi, co má do povídání napsat, aby děti věděly, jak se ke kočkám a psům nemají a naopak jak se mají chovat. V následující ukázce jsou popsány kočičí signály, které nám dává svým ocasem.

Vysvětluje jeho důležitost. Ocas je pro kočku jedním z komunikačních kanálů. Podle pozice v jaké ho má, se dá vyčíst její rozpoložení a aktuální úmysly. Komunikuje jím s okolím. Určité polohy popisuje Pitnera v knize *Kočky, kocouři a koťata*. Když má kočka vztyčený ocas pevně vzhůru jako praporec, je spokojená (viz obr. 53, s. 77), když mrská napjatým ocasem, varuje nás, pokud jemně pohybuje špičkou ocasu, má zájem, pokud je ocas naježený a držený strnule dozadu, chystá se na útok.

Obr. 26: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2014, s. 45)

Každá kočka má své další specifické projevy. Kočky bychom za ocas tahat neměli. Pejsek nabádá děti, aby netahaly psy za uši a nešlapaly jim na tlapičky. „„Tak já vám radím, abyste napsal, že kočka má ocas.“ „To vím,“ podivil se pan Čapek, „ale co s tím?“ „Ó panečku, s tím je mnoho,“ řekla kočka, „kočičí ocas je pro kočku ta největší ozdoba. Jak by to na světě vypadalo, kdyby kočka měla ocas kravský nebo koňský a kůň nebo kráva měli ocas kočičí? Ale ono je to na světě kupodivu všechno tak správně zařízeno, že kočka má ocas kočičí a žádný jiný, a proto si ho váží a je na něj hrdá. Když si kočka sedne nebo lehne, založí si jej pěkně kolem sebe, když kočka kráčí, nese jej tak vznešeně za sebou, že se každý ohlíží, jak jí to krásně sluší. A když se kočka zlobí, tak tím svým ocasem tak přísně mává, že se každý lekne. Na to všechno, pane, má kočka svůj ocas.“ „To taky vím,“ povídá pan Čapek, „však vám, kočkám, také nikdo ten váš ocas nebere. Aspoň jsem nic takového v novinách nečetl, a čtu je přece denně.“ „Jakpak nebere?“ řekla kočka, „malé děti nás za něj berou! Tuhle si chtěla jedna holčička se mnou hrát a chytla mne za ocas, jako kdyby to bylo držadlo na lívanečníku. Neptejte se, jak jsem se o ten ocas bála a jak to bolelo? Tak vám mě za něj táhla, že jsem na mou duši myslela, že mně jej utrhne. Já vám nejdřív plakala, pak jsem vrčela, nato skuhrala a nakonec syčela, a když jsem si nevěděla rady, tak jsem ji ťapičkou sekla. Jenom trochu, ale to svět neviděl, co ta holka nadělala křiku! Tak byste měl, pane Čapek, do těch vánočních novin napsat, aby děti netahaly nás kočky za ocas, nebo si nikdy s nimi nebudeme hrát.“ (Čapek, 2014, s. 44, 46)

4.1.2 Velká kočičí pohádka, Devatero pohádek – Karel Čapek

Karel Čapek vypráví příběh o malé princezně, která si odře koleno a vidí to babička, která princezně poví o tajemném zvířeti. „Ale neplačte, princezno. Kdybych vám přinesla zvíře, které má oči smaragdové, a přece mu je nikdo neukradne, vousy takovéhle, a přece to není mužský, kožich jiskrný, a přece mu neshoří, nožičky hedvábné, a přece si je nikdy neprochodí, a v kapsičkách šestnáct nožů, a přece si masa nenakrájí, že byste už ani nezaplakala?“ (Čapek, 2013, s. 7) Takto babička popsala kočku hned v úvodu pohádky. Další popisy kočky, které se v příběhu objevují, jsou často porovnáváním se psem. Kočka syčí, že hadovi stydne v žilách krev, pes štěká, že se ho i měsíc na nebi bojí. Pes rychle

utíká, kočka skoky vyleze do koruny stromů. Kočka má dobrý sluch, pes dobrý čich. Kočka na důkaz přátelství přede, pes vrtí ocasem. Kočka vidí ve tmě, pes jde po čichu za ní, když spolu honí zloděje. Opět jako u knihy Povídání o pejskovi a kočičce se pes s kočkou spojí a vytvoří dobrý tým. Z příběhu se dovídáme různé informace. Počátek hlavní zápletky tkví v tom, že se malá princezna dozvěděla, že kočka dopadne vždy na všechny čtyři nohy. „*Princezna kdesi cosi slyšela, že když číča padá z výšky, spadne vždycky na nohy a nic si při tom neudělá. I sebrala jednou Jůru, vylezla s ní na půdu, a aby to zkusila, pustila milou Jůru okýnkem dolů z náramné výšky. Honem pak vykoukla, spadla-li její micka opravdu na nohy; ale Jůra nespadla na nohy, protože spadla na hlavu jednomu pánovi, který šel zrovna dole po ulici. Snad mu Jůra v tom pádu nějak zařala dráčky do hlavy nebo co se mu na tom jinak nelíbilo – zkrátka nenechal si kočku sedět na hlavě, jak snad si princezna myslela, že by měl udělat, nýbrž sundal ji, vstrčil ji pod kabát a rychlým krokem zmizel.*“ (Čapek, 2013, s. 20) Následně bylo vyhlášeno pátrání po kočce a jejím zloději. Když zloděje vypátrali, zjistili, že si Jůra zlomila při pádu nohu, on ji jí ošetřil a pustil. Kočka zatím byla u babičky a jejího vnuka. Kočka byla princezně vrácena, ale vždy utíkala zpět k babičce. Babiččin vnuk Václav, který se měl stát králem, kočku každý den nosil zpět na zámek. Kočka se však vždy vrátila domů. Vašek už na zámek nechce, přijede si pro kočku kurýr se vzkazem. „*Tu vyšla babička na zápraží a povídá: „Pane kurýre, pes se drží člověka, ale kočka se drží chalupy. Téhle chalupě už zůstane Jůra věrná.*““ (Čapek, 2013, s. 53) Opět

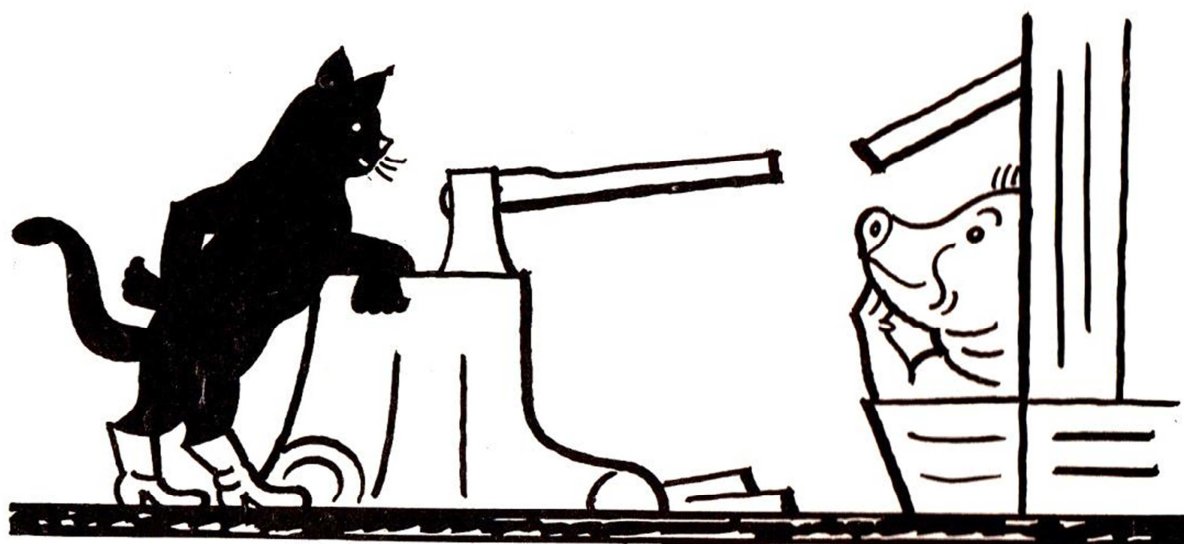

Obr. 27: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2012, s. 19)

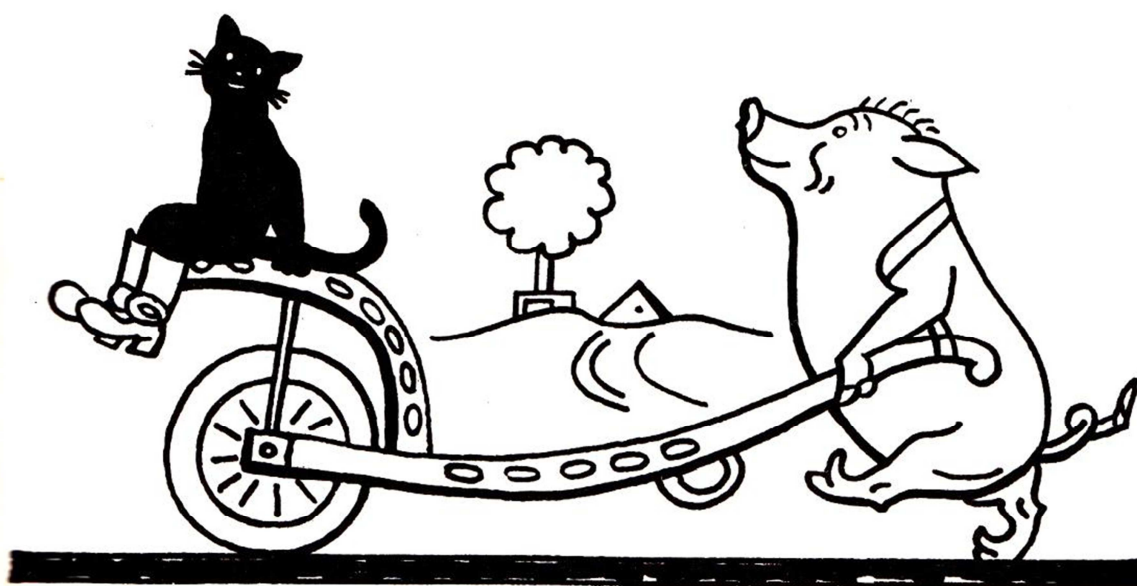
další informace o kočkách. Kočky raději změní majitele, než svůj domov, svůj revír. Nakonec přestěhují celou chalupu s babičkou, Vaškem i kočkou na zámek. Jelikož knihu ilustroval Josef Čapek, stejně jako Povídání o pejskovi a kočičce, výtvarné ztvárnění kočičky je stejné. Jen Jůra je černá a kočička z Povídání o pejskovi a kočičce je bílá. Pejskové se liší.

4.1.3 Mikeš

Mikeš byla první kniha, kterou jsem jako začínající čtenář sama četla. Jako dítě jsem tuto knihu přečetla několikrát. V té době jsme měli černého kocoura Sazínka s bílou náprsenkou a tlapkami. Možná proto jsem si příběh o Mikešovi oblíbila. Představovala jsem si Sazínka v hlavní roli místo Mikeše. Mikeš je kocour z Hrusic, který mluví lidskou řečí, chodí po dvou nohách, na něž si obouvá boty. Dokonce si nechal ušít kabátek. Je to kocour kluka Pepíka. Pepík naučil mluvit Mikeše, ten naučil mluvit lidskou řečí i kozla Bobeše a čuníka Pašíka. *„Tak si tady něco moudrého povídejte,“ pravila babička, „ale žádné navádění, Mikeši, to ti povídám! A ty, Pašíku, pořádně jez, ať mám z tebe radost! Řekni mi, co ti chutná, a já ti to ráda dám. A kdyby snad někdy v noci se na tebe dobýval zloděj, tak hodně křič: >>Pomóc!<< a on jistě hned uteče, protože bude, darebák, myslet, že je v chlívku člověk!“* (Lada, 1966, s. 14) Tato trojice vyvádí různé lotroviny, ale je zde i jiná rovina. Mikeš má rozum a často se staví do role moudrého dospělého, rodiče či souseda. Svým způsobem své čtenáře vychovává. Kocour se příliš jako kocour nechová. Se svými přáteli si vyprávějí pohádky, jezdí na motorce. Jako mluvící kocour si získává lidskou náklonnost. Nejprve se lidé vyděsí, následně mu platí jako atrakci. Kniha byla vydána poprvé v roce 1935. Ilustroval ji Josef Lada.

Obr. 28: Josef Lada, Mikeš, ilustrace (zdroj: Lada, 1966, s. 14)

Obr. 29: Josef Lada, Mikeš, ilustrace (zdroj: Lada, 1966, s. 17)

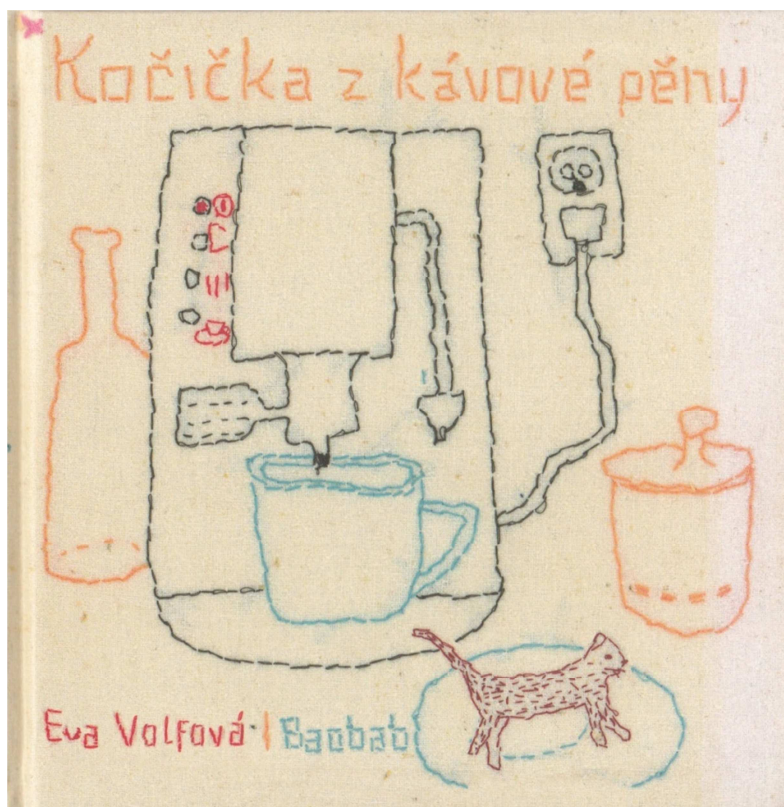
4.1.4 Tracyho tygr

Tracyho tygr od Williama Saroyana se inspiroval jeho povídkou Tygr. Co představuje tygr? Jedna rovina interpretace Saroyanova tygra je patrná z toho úryvku z povídky Tygr. „Všiml jsem si však v jejím obličejí té chmurné kočičí ospalosti, toho melancholického pohledu osamění a lítosti a zlosti, té temné svatozáře vznešenosti a smrti. A viděl jsem, jak jde. Byl to hbitý, zlostný, ženský pohyb, přes chodník do dveří, odpolednem a rokem. A viděl jsem, jak se za ní plíží tygr, rozbolavělý teplem a vůní jejího těla.“ (Saroyan, 1999, s. 16) Co je Tracyho tygr? Tracyho tygra jsem četla opakovaně po několika letech a zjistila jsem, že v něm lze vidět vždy jiné významy. Chlapec, později mladý muž, má svého tygra, (který vlastně není tygr, ale černý panter) vidí ho jen on. Později ho uvidí i někteří další lidé. Ten tygr není jen tygr, je to spíš metafora pro lásku, mládí, odvážnost, touhu, odvahu, bezelstnost, troufalost. Tygr může být pro svého majitele i nebezpečný, dostává ho do spleťtých situací. Možná by pod tygra mohlo spadat i chování bez zábran. Možná že se tygr projevuje i ve stavech opilosti. Každý čtenář může tuto knihu chápat jinak. „„Zítřka?“ zeptal se Tracy, aniž pořádně věděl, na co se ptá. Doufal však, že ona ví. „Ano,“ odpověděla Laura. Tracyho tygr zaržal. Lauřina tygřice se pousmála, svěsila hlavu

a odběhla.“ (Saroyan, 2001, s. 39) Kniha končí větou: „A tímto končí příběh o Thomasu Tracym, Lauře Luthyové a tygrovi, jenž je láska.“ (Saroyan, 2001, s. 203)

4.1.5 Kočička z kávové pěny

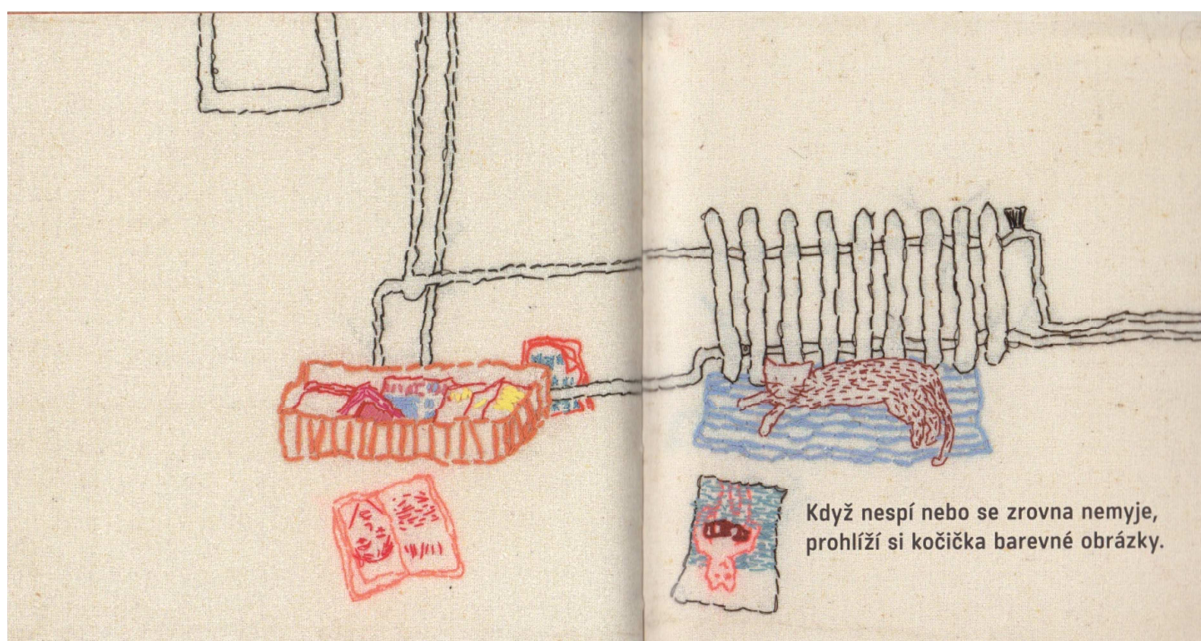
Kočička z kávové pěny je drobná kniha z nakladatelství Baobab. Napsala ji Tereza Horváthová a ilustrovala Eva Volfová. Kniha vypráví krátký příběh o kočičce, která se narodila z teplé kávy a nadýchané pěny. Paní Jehličková kočičku vyhodí ven na sních, kočička poznává svět a naštěstí narazí na otevřené dveře do prádelny, kde stráví zimu. Na jaře se vydá opět do světa a nakonec dojde na zahradu, kde se uvelebí v koši s prádlem. Tam ji najde malý Josífek a kočičku si nechá. Celá kniha je ilustrovaná pomocí výšivky, různých stehů a látek. Eva Volfová pracuje se strukturami, vzory a liniemi. V některých látkách, které slouží jako podklad, můžeme poznat ručník, utěrku nebo starou ponožku. Kniha obsadila třetí místo v soutěži Nejkrásnější kniha roku 2006 v kategorii Knihy pro děti a mládež.

Obr. 30: Eva Volfová, ilustrace (zdroj: Volfová, 2011)

Obr. 31: Eva Volfová, ilustrace (zdroj: Volfová, 2011)

Obr. 32: Eva Volfová, ilustrace (zdroj: Volfová, 2011)

II. / VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ SOUVISLOSTI TÉMATU

5) Didaktická řada ZVÍŘE V NÁS

5. 1 Anotace didaktické řady

Klíčová slova: zvíře, člověk, myšlenka, symbol, slovo, obraz, vlastnosti, souvislosti, obecné, konkrétní, transformace, výtvarná výchova, jsou pojítkem mezi diplomovou prací a obsahem pedagogického využití tématu. Didaktická řada se zabývá zvířecím světem, symbolikou jednotlivých zvířat, jejich typickými znaky. Dalším prvkem jsou významové posuny, které se odehrají i ve výtvarném zobrazení zvířat. Pracovala jsem se zvířaty všeobecně, nejen s kočkou, o které je celá diplomová práce. Kočka je v rámci zvířecího světa lidem velmi blízká, skoro každé dítě mělo možnost se s ní setkat. Buď ji má doma jako mazlíčka, nebo ji má někdo z rodiny, prarodiče a další příbuzní, zná ji od kamaráda. V každém případě se každé dítě či dospívající setkává s kočkou v literatuře již od dětství. V České republice bylo v roce 2012 dle zprávy Organizace FEDIAF přibližně 1 100 000 koček a 2 200 000 psů. Pravděpodobnost, že si žáci zvolí právě kočku, byla velká. V rámci šesti na sebe navazujících vyučovacích jednotek se studenti seznámili s výtvarnými úkoly a tématem pomocí reprodukcí, diskuze, myšlenkové mapy a uvažováním nad souvislostmi. Zabývali se významy slov, jejich vizuální podobou a možnostmi jejich výtvarného uchopení a významového posunu v rámci propojení několika zvířat. Šest vyučovacích jednotek je členěno na tři dvouhodinové celky. Učitel by v ideálním případě mohl tvořit zároveň s žáky. Byl by tak průvodcem a zároveň i tvůrcem.

5. 2 Charakteristika školy, rozsahu praxe a jednotlivých tříd

Škola, ve které jsem didaktickou řadu vyučovala, je Gymnázium Budějovická. Jedná se o státní školu se statutem Fakultní školy Univerzity Karlovy v Praze, Přírodovědecké a Filosofické fakulty. Jsou zde tři studijní obory: osmileté všeobecné gymnázium, čtyřleté všeobecné gymnázium a šestileté dvojjazyčné gymnázium s vybranými předměty v cizím jazyce – česko-španělské. Ve škole je celkem 26 tříd po cca 30 žácích, tj. přibližně 760 žáků. Na výuku výtvarné výchovy jsou žáci rozděleni na polovinu. V hodinách Výtvarné výchovy

je tedy maximálně 15 žáků. Jsou zde zaměstnání dva aprobovaní učitelé VV. Buď má třída rozvrženou výtvarnou výchovu ve stejnou dobu, ale je rozdělena na polovinu a každá skupina má jiného pedagoga, nebo mají jednoho pedagoga a výuka VV je pro ně členěna na liché a sudé týdny a v posledním případě si studenti volí mezi výtvarnou a hudební výchovou.

Mgr. Matěj Čech, který byl mým průvodcem a rádcem, jehož třídy jsem po určitou dobu vyučovala, je aprobovaným učitelem. Vystudoval Pedf UK v Praze obor Učitelství Výtvarné výchovy pro ZŠ, SŠ a ZUŠ. Jedná se o pedagoga mladého, ale jistého. Ve vztahu k dětem se projevoval vstřícně, ale zároveň si dovedl udržet autoritu. Dokázal poměrně jasně vysvětlit zadání práce a požadavky. Je to klidný člověk a tak působí i ve škole při výuce. Během hodiny procházel studenty, konzultoval s nimi to, co právě tvořili, a zároveň i odcházel ze třídy. Nabyla jsem dojmu, že se o výtvarnou výchovu zajímá, sám tvoří a snaží se dál vzdělávat. Byl velmi ochotný pomoci mi s přípravou materiálů. Na čem jsme se domluvili, to platilo. Spolehlivost jsem pozorovala i ve vztahu k dětem. Tuto vlastnost pokládám za velmi důležitou, tím vzniká vzájemná důvěra a příjemné prostředí. Má na starosti tvorbu propagačních materiálů pro školu. Dal mi prostor se realizovat. Měla jsem tudíž možnost mnou vytvořenou didaktickou řadu se studenty zrealizovat. Vzhledem k tomu, že praxe probíhala ze začátku roku, nezasahovala jsem tím nijak znatelně do jeho práce a koncepce. Jediné omezení bylo to, že ve třídě 4. D byla nutná výuka dějin výtvarné kultury, která se nakonec z časových důvodů neuskutečnila. Proběhla však prezentace jedné studentky.

Školní vzdělávací program Gymnázia Budějovická vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a je pro nižší gymnázium povinný, dále vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia. Základními myšlenkami a strategií školy je to, aby studenti splňovali určité předpoklady po absolvování. Škola spolupracuje se zahraniční školou Olinca v Mexiku a různými nadacemi. V rámci podpory výtvarné výchovy ve škole vznikly dva ateliéry pro výuku výtvarné výchovy. Ateliéry jsou velmi dobře vybavené, učitel se nemusí mnoho omezovat ve výběru materiálu, se kterým chce pracovat v rámci výuky. Škola pořádá zájezdy do zahraničních galerií a muzeí.

Škola je velká, ale přesto je atmosféra ve škole příjemná. V době, kdy jsem

vykonávala praxi, byla atmosféra trochu ojedinělá a hektická. Žáci a vyučující připravovali vystoupení na školní akademii. Tato skutečnost zároveň trochu zasahovala do samotné výuky. Někteří studenti se během vyučování účastnili nacvičování na akademii.

Z rozhovorů s pedagogy VV bylo znát, že jsou ve škole spokojení. Z toho si dovoluji usuzovat, že se pedagogové v pedagogickém kolektivu cítí příjemně a nemají mezi sebou větší problémy. Škola je ojedinělá v tom, že jeden ze vzdělávacích programů je šestileté španělské gymnázium. To znamená, že část jejich výuky je ve španělském jazyce. Dle ŠVP se studenti podílejí na charitativních projektech atd.

V rámci pedagogické praxe jsem absolvovala celkem 16 vyučovacích jednotek násleechů, tj. 8 dvouhodinových bloků. Náslechy probíhaly ve třídách, ve kterých jsem následně vyučovala, a ve třídách, ve kterých vyučovala moje kolegyně. Dále jsem hospitovala na hodinách, které vedla má kolegyně. Odučila jsem celkem 18 hodin, tj. celkem 9 dvouhodinových bloků. Učila jsem ve třech třídách, každou třídu tři týdny (v jednom týdnu jeden dvouhodinový blok).

Nyní budu charakterizovat třídy, ve kterých jsem realizovala didaktickou řadu. První třídou je 1. A. Jedná se o primu, první ročník osmiletého všeobecného gymnázia. Studentů zde bylo celkem 15. Chlapců bylo jen o trochu méně než děvčat. Výrazně se v této třídě projevovaly dvě dvojice. Dva chlapci a dvě děvčata. Tyto dvě skupiny se vzájemně pošťuchovaly a staraly se o veškerý rozruch ve třídě. Ale zároveň byli schopní pracovat. Studenti této třídy jsou ve škole krátce, teprve se seznamují s prostředím školy a pojetím výtvarné výchovy, jejím učitelem a mnou.

Druhá třída byla 2. A, sekunda, druhý ročník osmiletého všeobecného gymnázia, 15 studentů. Opět vyrovnaná skupina co se týká pohlaví. Třída byla klidná, spolupracující, méně výrazná.

Třetí třída, 4. D, kvarta, čtvrtý ročník šestiletého dvojjazyčného gymnázia s vybranými předměty vyučovanými v cizím jazyce. Skupina 14 dívek a jednoho chlapce, skupina byla svým složením specifická. Také věk zde hrál svou roli. Studenti již byli v jiné vývojové fázi člověka než předchozí dvě třídy. Atmosféra v této skupině byla jiná než u zbylých dvou tříd.

5. 3 Struktura vyučovací hodiny

5. 3. 1 První vyučovací celek 2 X 45 minut

Seznámení s tématem + myšlenková mapa + zadání výtvarné práce 55 min

Výtvarná práce, uvažování nad tématem, skicování 25 min

Závěrečná reflexe 10 min

Tematický celek, téma, námět: Zvíře v nás, personifikace zvířat x animalizace lidí

Klíčová slova: zvíře, člověk, vlastnost, konotace, transformace

Cíle hodiny: rozvoj fantazie a kreativního myšlení, tvoření slovních hříček a hledání možností pro jejich převod do výtvarné podoby, rozvoj kresebných zkušeností

Počet tvůrců jedné práce: jednotlivec, 2. stupeň, víceleté gymnázium

Použité techniky a tvůrčí postupy: rychlá kresba - skicování, brainstorming, uvažování nad slovy (názvy zvířat, jmény, či příjmeními žáků) a tvoření slov nových, práce se zvukomalebností, významy, hra s písmeny, asociacemi

Použité materiály a nástroje, nutné vybavení, finanční náročnost projektu, případně využití vytvořených prací: balicí papír, fixy, tužky, papíry pro skicování (možné nařezat balicí papír, lze použít téměř jakýkoli papír – minimální velikosti A4)

Motivace, didaktické postupy, instrukce: Diskuze o hlavních klíčových slovech. Zvíře, člověk, co ta slova znamenají, v jakých souvislostech se používají. Poté debata o jednotlivých zvířatech ve smyslu jejich typického chování, které je občas přisuzováno lidem, nebo o různých vlastnostech, typických vizuálních prvcích. Dále pohled na jednotlivá zvířata v kontextu názvu zvířete. Jazykové konotace. Tato diskuze bude zaznamenávána na velký papír formou myšlenkové mapy (papír místo tabule pro účely zvětšení pro další potřeby v následujících hodinách a reflexi). K dispozici bude publikace Slovník symbolů, případně Etymologický slovník. Nebráním se využití internetu, to závisí na vybavenosti učebny. Ve slovníku symbolů můžeme naléznout mnoho druhů zvířat a jejich popisu z několika úhlů pohledu.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: prezentace připravená učitelem – v té výtvarné reprodukce, kniha Slovník symbolů, popř. Etymologický slovník, internet – např. wikipedia

Výtvarné úkoly: Úkolem studentů je vybrat si dvě zvířata dle různých parametrů. Jedno zvíře by mělo být takové, které je jim podobné ať chováním či tím, jak ho společnost vnímá, jaké vlastnosti mu přisuzuje, nebo vizuálně. „Jaký pán, takový ...“ A druhé zvíře

zvolí takové, které mají nejraději, nebo kterým by chtěli být, kdyby mohli být zvířetem. Roli při výběru mohou hrát jeho schopnosti, náplň života, atd. Ke každému zvířeti si studenti napíší krátkou úvahu, či jen asociace, proč jej zvolili. Poté vymyslí, pomocí přesmyček či jiných postupů ze slov označujících ta dvě zvířata a jména toho daného studenta nebo studentky, nové slovo, které bude označovat novou bytost, tvora.

Pomocí skic se pokusí vymyslet podobu nového tvora. Budou kombinovat různé prvky ze tří bytostí. Můžou se nejprve zaměřit na výrazné, typické tvary a ty nakreslit jednotlivě. Poté se budou zabývat možnostmi jak je poskládat. Tato práce bude pokračovat v dalším vyučovacím celku.

Předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu: Na konci hodiny při reflexivním dialogu si studenti vzájemně představí zvířata, která si vybrali, a jméno nového tvora. Kdo bude chtít, přečte krátkou úvahu či jiný text, který si zapsal. Bude možnost se vyjádřit i ke společné myšlenkové mapě. Proběhne i krátké nastínění programu příští hodiny.

Vazby v tematickém plánu, v ŠVP a vztahy k obsahu RVP:

Očekávané výstupy:

- „Žák vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření.“ (RVP, s. 70)
- „Žák rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.“ (RVP, s. 70)

Dílčí výstupy:

- Žák přemýšlí nad tématem, utváří si na něj názor a pracuje se slovy a jejich významy. Kombinuje je do osobitého vyjádření.
- Žák prezentuje svoji práci ostatním.
- Žák pracuje s rovinou subjektivní, symbolickou v rámci již existujících sociálně ustálených zvyklostí.

Materiály, které používá a z nichž vychází vyučující: Ty se vztahují k celé didaktické řadě, viz příloha č. 1. Zde konkrétně Slovník symbolů, internet:

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7777>

<http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-3112>

<http://www.chytrazena.cz/slepice-symbol-em-hlouposti-nepravem-17287.html>

Vztahy k výtvarné kultuře: Ukázky použiji až v dalším vyučovacím celku.

5. 3. 2 Druhý vyučovací celek 2X45 minut

Zopakování minulé hodiny, (myšlenková mapa) + ukázka výtvarných děl + zadání výtvarné práce 10 min

Výtvarná práce 65 min

Závěrečná reflexe 15 min

Tematický celek, téma, námět: Zvíře v nás, personifikace zvířat x animalizace lidí, Zvíře versus člověk

Klíčová slova: zvíře, člověk, vlastnost, konotace, transformace, linie, plocha, symbol, tvar, barva

Cíle hodiny: rozvoj fantazie a kreativního myšlení, hledání možností pro převod slovního novotvaru do vizuální, výtvarné podoby, rozvoj kresebných a malířských zkušeností, hledání osobitého výtvarného projevu

Počet tvůrců jedné práce: jednotlivec, 2. stupeň, víceleté gymnázium

Použité techniky a tvůrčí postupy: rychlá kresba - skicování, uvažování nad slovem - hra s asociacemi, malba

Použité materiály a nástroje, nutné vybavení, finanční náročnost projektu, případně využití vytvořených prací: tužky, papíry pro skicování (možné nařezat balicí papír, lze použít téměř jakýkoli papír – minimální velikosti A4), papír větší gramáže a minimální velikosti (A3), tempery či akrylové barvy, štětce různých velikostí

Motivace, didaktické postupy, instrukce: Připomenutí si minulé hodiny pomocí myšlenkové mapy, představení si názvů zvířat, které žáci vytvořili. Ukázka výtvarných reprodukcí vztahujících se k tématu. Zadání výtvarné práce.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: prezentace připravená učitelem – v té reprodukce, knihy Slovník symbolů, popř. Etymologický slovník, svoje vlastní skici a poznámky z minulé hodiny, společná myšlenková mapa

Výtvarné úkoly: Výtvarné zadání pokračuje z minulé hodiny. „Pomocí skic se pokusí vymyslet podobu nového tvora. Bude kombinovat různé prvky ze tří bytostí. Může se nejprve zaměřit na výrazné, typické tvary a ty nakreslit jednotlivě. Poté se zabývat možnostmi jak je poskládat.“ Vznikne série kreseb, které budou sloužit jako inspirace pro malbu. Dalším výtvarným úkolem je malba nového tvora, spojení zvířete a člověka, zvířete

v nás. Student by měl hledat co nejvhodnější malířský výraz pro výsledné vyznění, atmosféru malby. Nemusí se jednat o přepis některé ze skic. Obraz by měl mít nějakou atmosféru, být osobitým projevem studenta. Student by měl pracovat s kompozicí, s pozadím, prostředím situace, ve které tvora maluje.

Předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu: Na konci hodiny žáci donesou své malby a položí je vedle sebe tak, aby na ně při reflexivním dialogu všichni viděli. Proběhne diskuze, ve které bude tématem i minulý vyučovací celek. Žáci budou tázáni na průběh jejich práce na úkolu, na pocity i myšlenky. Budou mít prostor vyjádřit se k dílům spolužáků.

Vazby v tematickém plánu, v ŠVP a vztahy k obsahu RVP:

Očekávané výstupy:

- „Žák vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků.“ (RVP, s. 70)
- „Žák užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie.“ (RVP, s. 70)

Dílčí výstupy:

- Žák vybírá a užívá vhodné způsoby výtvarného vyjádření malbou, experimentuje.
- Žák pracuje s tvarem, barvou, linií a významem.
- Žák pracuje s rovinou subjektivní, symbolickou v rámci již existujících sociálně ustálených zvyklostí.

Materiály, které používá a z nichž vychází vyučující: Ty se vztahují k celé didaktické, viz příloha č. 1.

Vztahy k výtvarné kultuře: Sylva Březnová, Eva Švankmajerová, Marc Chagall, Jan Švankmajer

5. 3. 3 Třetí vyučovací celek 2X45 minut

Zadání a rozvážení činnosti 10 min

Výtvarná a literární tvorba 50 min

Závěrečná reflexe 30 min

Tematický celek, téma, námět: Zvíře v nás, „Zvíře v nás“ – dodělávání malby, napsání příběhu nového tvora

Klíčová slova: zvíře, člověk, vlastnost, konotace, transformace, proces tvorby, popis, literární vyjádření

Cíle hodiny: Cílem této dvouhodiny je dokončení malby a vytvoření popisu či jiného literárního útvaru. Ten by měl nového tvora složeného ze dvou zvířat a autora popisovat, nějakým způsobem charakterizovat. Je možné se inspirovat i popisem, který nalezneme v encyklopedii. Může obsahovat vlastnosti fyzického i psychického rázu, dovednosti a schopnosti, unikátní znaky. Další částí hodiny by měla být reflexe a prezentace svého vlastního díla před spolužáky, vnímání jiných děl a vzájemné naslouchání si. Na závěr žáci vyplní krátký dotazník.

Výtvarné úkoly: Žák shromáždí všechny své skici, poznámky a malby. Vymýšlí příběh svého tvora. Ten čitelně napíše na určený formát. Bude pracovat s kompozicí. Každý žák obhájí svoji práci.

Použité techniky a tvůrčí postupy: Malba. Literární invence. Typografická práce s textem a kompozicí.

Použité materiály a nástroje, nutné vybavení, finanční náročnost projektu, případně využití vytvořených prací: Temperové barvy, tužka, papír, černý fix.

Motivace, didaktické postupy, instrukce: Povídání si o popisech zvířat v encyklopediích, o různých literárních tvarech. O písmu a kompozici. O popisku uměleckého díla, instalaci.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: Všechny, které byly doposud.

Počet tvůrců jedné práce: jednotlivec, celá třída, 2. stupeň, víceleté gymnázium

Předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu: Reflektivní dialog je tentokrát zaměřen na celý průběh didaktické řady. V podstatě probíhá formou prezentace žáků a jejich vystavených prací a diskuzí, vernisáží....

Vazby v tematickém plánu, v ŠVP a vztahy k obsahu RVP:

Očekávané výstupy:

- „Žák porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů“ (RVP, s. 70)
- „Žák ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci“ (RVP, s. 70)

Dílčí výstupy:

- Žák hledá vhodný způsob pomocí slov pro prezentaci své tvorby.
- Žák obhájí svoji práci před spolužáky, či před větším počtem lidí.
- Žák se pracuje s čitelností textu, jeho zajímavostí a kompozicí.

Materiály, které používá a z nichž vychází vyučující: Zde se nic nemění. Jsou k dispozici všechny dříve vyjmenované materiály.

Vztahy k výtvarné kultuře: popisky u výtvarných děl, instalace, výstavy, muzea, vernisáže, odkaz na to, co již žáci viděli.

5. 4 Reflexe a popis pedagogické praxe

Tuto tematickou řadu (Zvíře v nás) jsem vyučovala ve všech třídách. Zajímaly mne rozdíly ve vnímání tématu u různých skupin různého věku. Podání tématu a motivace bylo u 1. A i 2. A víceméně stejné, u 4. D drobně upravené. Vždy jsem se snažila reagovat na konkrétní třídu, na její reakce. Svou vizi o tom, jak by to mělo probíhat, jsem upravovala dle situace a potřeby. Roli zde hrála i má zkušenost, která můj přístup trochu měnila. Tím, že jsem učila vícekrát stejný obsah hodiny, jsem získávala nové zkušenosti. Ty jsem následně použila ke zlepšení. Žádná hodina nebyla totožná, i když téma i princip byl stejný. Aby bylo možné využít potenciál této výtvarné řady, bylo by zapotřebí více času. Například by bylo možné se mnohem více zabývat jednotlivými zvířaty, jejich typickými znaky. Tvary zjednodušovat, opakovaně zaznamenávat a dojít tak k té pravé stylizaci, a tak lépe či jinak zvolit část zvířete použitou v konečné kresbě a malbě. Dále by bylo možné nalézt mnohem

více variant, jak dvě zvířata a něco z tvůrce spojit. Celkově se hlouběji věnovat malbě, kresbě i popisu či charakteristice tvora. U této charakteristiky by bylo možné rozpracovat otázku typografie, zabývat se hlouběji názvy výtvarných děl i encyklopedickými popisy zvířat v atlasech zvířat atd. Celá didaktická řada byla realizovaná tak, jak jsem ji pro tyto časové možnosti navrhla. Více času by však bylo jen ku prospěchu. I přes tuto výhradu je můj konečný dojem z praxe dobrý. Chyby jsou lidské a nemám pocit, že bych se nějakých zásadních dopustila. Pokud se něco nepodařilo, snažila jsem se z toho poučit.

Z dotazníků a závěrečné reflexe s žáky, která bohužel nebyla dostatečná, jsem se dozvěděla i něco od nich. Dotazníky mi zůstaly, k nahlédnutí jsou v příloze č. 3. Celkem dotazník anonymně vyplnilo 40 respondentů. Dvanáct žáků 4. D, patnáct žáků 1. A a třináct žáků z 2. A. Dotazník obsahoval dvě otázky. Cílem dotazníku byla především sebereflexe žáků a zpětná vazba pro mě. Dále mě zajímal jejich přístup ke kresbě a malbě. Předpokládala jsem, že mnoho dětí bude preferovat kresbu. Kresba je bezprostřednější a člověku archetypálně daleko bližší. Tvoří stopu/linii/bod přímo, nemusí zacházet s barvami, míchat je, namáčet štětec, starat se o vodu a čistotu atd.

První otázka zněla: „Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.“ Záměrem byla sebereflexe žáků. Chtěla jsem, aby se nad prací zamysleli, prohlédli si všechny části a pokusili se formulovat to, co vidí, co si vyzkoušeli. Většina žáků odpovídala tak, že vyjadřovala svoji spokojenost či nespokojenost s výsledkem. Např. *„Inspiroval jsem se rychlými pohyby všech zvířat a vyšlo mi úplně něco jiného, než jsem chtěl, ale snad dobrý.“*, *„Určitě to není propracované dílo, kde je zobrazen veškerý detail. Tyto nedokonalosti však předčí myšlenka. O tom přeci umění je.“*, *„Moc se mi malba nepovedla, protože neumím vůbec malovat.“*, *„Výsledek není moc dobrý, já moc kreslit neumím. Ale snažil jsem se.“*, *„Dopadlo to celkem dobře. Čekala jsem horší. Na malbě mám často chyby v odstínech.“*, nebo *„No, kresba tužkou se mi povedla víc, protože jsou tam o trochu větší detaily.“*

Druhá otázka zněla: „Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený (á)?“ Kresba se podle očekávání ukázala jako oblíbenější technika. Ze 40 respondentů ji jako preferovanou techniku označilo 28. Čtyři respondenti označili obě techniky za pro ně rovnocenné. Sedm

respondentů má malbu raději a jeden na otázku neodpověděl. Nejčastějšími důvody, proč preferují kresbu, se ukázaly být tyto: možnost zachytit více detailů, kresba je přesnější než malba, je jednodušší/snazší, tužka se lépe ovládá (ve skutečnosti se domnívám, že nemají s malbou příliš zkušeností). „Více mi vyhovovala kresba, ale já především preferuji kresbu tužkou, sedí mi více. Zdá se mi čistší a přehlednější.“, „Kresba mě bavila, ale malba moc ne, protože se mi patlaly barvy do sebe.“, „Kresba je přesnější než malba a můžu udělat více detailů. Malbu, jak jsem již zmínila, preferovalo sedm respondentů z čtyřiceti. Ti uváděli tyto důvody: „Víc mi vyhovovala malba, protože to byla větší sranda a je to barevný.“, „Více mi asi vyhovovala malba, protože mám možnost zvolit si barvy a jak to udělám (houbičkou, štětcem).“, „Malba, protože se mi lépe maluje štětcem.“, „Rozhodně malba, protože mě baví míchat barvy a vybrat si přesně, jakou potřebuji. Myslím si, že barvami můžu vyjádřit více než tužkou.“. Zaujalo mě, že několik respondentů označilo kresbu za oblíbenější techniku a zároveň napsali, že se jim lépe podařila malba. V jednotlivých třídách byly rozdíly. Nejstarší studenti na otázky odpovídali mnohem obsáhleji. V několika málo odpovědích si studenti stěžovali na nedostatek času, např. „Průběh práce jsem si užívala, námět (křížení tří druhů) mi přišel velice zajímavý, akorát bych potřebovala víc času, abych si s tím mohla více vyhrát.“ Vyučující Matěj Čech se po naší vzájemné domluvě se studenty věnoval tématu ještě jednu hodinu, kdy práci společně ještě jednou reflektovali.

5. 4. 1 Průběh vyučovacích hodin.

Průběh vyučovacích hodin se od sebe příliš nelišil. Při všech měli studenti k dispozici knihy a ukázky výtvarných děl. I zadání výtvarných úkolů bylo stejné.

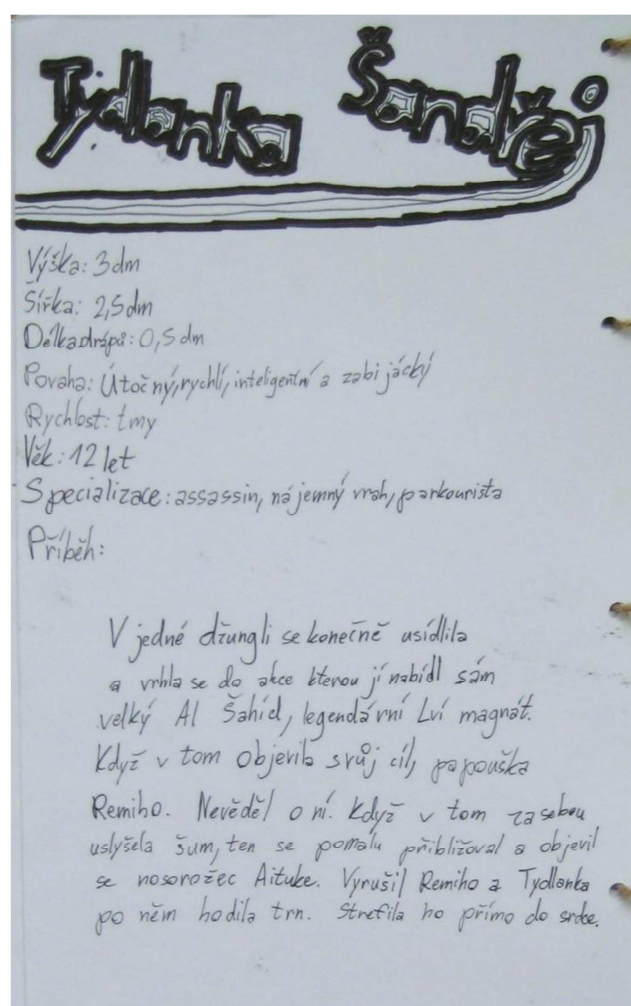
5. 4. 2 První vyučovací blok

Ve třídě 1. A jsem vyučovala jako první v rámci této praxe. Byla jsem velmi nervózní. Snažila jsem se postupovat dle plánu. Dodržet časový harmonogram hodiny, vše srozumitelně vysvětlit a pohotově reagovat na studenty a vzniklé situace. Studenti na motivaci reagovali dobře, zapojili se do tvorby myšlenkové mapy, odpovídali na otázky a vymýšleli různé varianty. I v 2. A tato část proběhla dobře. Jen ve 4. D byla odezva zpočátku chladnější. Studentky a student byli zdrženlivější, stydlivější. U 4. D byl pro mě

začátek motivace v první hodině pro mě celkem náročný, protože se příliš nezapojovali. Několik minut trvalo, než se osmělili. Měla jsem dojem, že by jim více vyhovoval méně interaktivní způsob. Snažila jsem se zadat úkol srozumitelně. Studenti měli za úkol na veliký papír psát zvířata a jejich typické vlastnosti. Zajímavé je, že v 1. A na myšlenkové mapě chyběl pes. Předpokládala jsem, že pes a kočka budou zmíněni ve všech třídách. U kočky se předpoklad potvrdil, u psa nikoliv. Celkem bylo jmenováno 38 zvířat. U kočky studenti vymysleli tyto asociace: věrná každému, černá kočka nosí smůlu, má 9 životů, samotářská, hbitá, mrštná, krásná, ráda spí, mazlivá, vražedná, sobecká, hezká, jsou na sebe jako pes a kočka. Psa charakterizovali následovně: pes, který štěká, nekouše; jaký pán, takový pes; věrný; psí oči; neštěkej na mě; nejlepší přítel člověka; kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde; smrdutý; jsou na sebe jako psi. Dále byla jmenována tato zvířata. Mravenec – pilný. Klíště – neodbytné, parazit, drží se jako klíště. Včela – pilná, pracovitá. Dudek – tvrdě spí. Liška – bystrá, lstivá, vychytralá, mrštná, mazaná, chytrá. Ostříž – má dobré oči. Slon – těžký, má velké uši, nemotorný, dupe, z porcelánu, velká paměť. Ryba – mlčí. Sova – moudrá. Sýček – nesýčkuj. Rys – vidí jako rys, bystrý. Prase – špinavý, líný, v žitě, tlustý. Páv – pyšný. Opice – chytrá, opičí se. Husa – husí kůže, potrefená husa nejvíc kejhá. Hroch – hroší kůže. Krokodýl – krokodýlí slzy. Papoušek – papouškuje. Vlk – hladový. Kůň – silný, rychlý. Morče – dožadující pozornost, otravné, chlupaté. Myš – nenápadná jako šedá myš, tichá, chudý jako kostelní myš. Kráva – klidná, velká, hloupá. Želva – pomalá. Irbis – hbitý, malý. Křeček – hlodá, hrabe, syslí si. Panda – schovává se. Pavián – uřvaný. Osel – hloupý, ušatý. Andulka – hravá, šílená. Jaguár – tichý. Puma – tichá, nenápadná, útočná, chytrá, rychlá. Pták – volný jako pták. Orel – dravý. Hyena – chová se jako hyena, zlý. Šnek – pomalý.

Žáci měli zvolit dvě zvířata. První zvíře se jim mělo nějakým způsobem podobat. Ať již vizuálně nebo povahou, chováním či tím, jak je zvíře vnímáno společností. Například když je někdo pomalý, flegmatický, mohl si zvolit šneka. Druhé zvíře mělo být takové, kterým by chtěli být, kdyby měli být zvířetem. Ve volbě mohli vycházet i z poznatků, které jsme si definovali na začátku hodiny (četba z knihy, myšlenková mapa...). Názvy dvou zvolených zvířat a jejich jméno měli napsat na papír velikosti A3, zapsat si k nim poznámky. Poznámky mohly být asociace, odůvodnění výběru, vlastnosti, typické znaky zvířete atd. Dalším úkolem bylo vymyslet několik variant nových slov. Ty měli vytvořit

z oněch tří slov. Mohli využít slabiky, jednotlivá písmena či větší část slova nebo i slovo celé. Dalším úkolem bylo pomocí kresby uvažovat nad spojením těchto dvou zvířat v jednoho tvora, který by měl zároveň obsahovat i něco z nich samých. Během hodiny jsem mezi studenty procházela a konzultovala s nimi jejich nápady. Snažila jsem se je vyslechnout a tím si oni mohli lépe ujasnit, které řešení jim vyhovuje více. Do práce jsem jim nezasahovala, snažila se jim mé názory nepodsouvat. Mým cílem bylo, aby výsledná práce byla jejich.

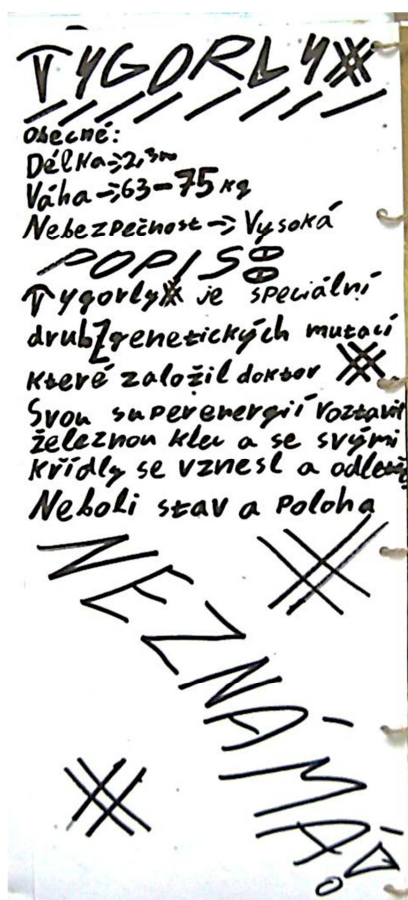

Obr. 33, 34, 35: Výtvarná tvorba žáků, kresba, malba, text, 2014 (zdroj: vlastní fotografie)

5. 4. 3 Druhý vyučovací blok

Druhý, 90 minutový blok, byla jejich úkolem malba nového tvora, o kterém uvažovali minulou hodinu, na formát 43x43 cm. Jako možnost zpracování jsem jim nabídla

podmalbu, kterou si většina studentů udělala jako první. U 1. A jsme během hodiny řešili malbu jako takovou. Primáni neměli příliš zkušeností s malbou temperami. S tím jsem byla obeznána již z první hodiny, kdy jsem s nimi vedla rozhovor o tom, jak výtvarná výchova probíhala na předchozí základní škole. V ostatních třídách již nebyl problém. Studenti této školy jsou na malbu poměrně zvyklí. Během hodiny jsem byla žákům k dispozici, práci s nimi konzultovala, a když si s něčím nevěděli rady, poradila jsem jim.

Obr. 36, 37: Výtvarná tvorba žáků, 2014, text, malba (zdroj: vlastní fotografie)

5. 4. 4 Třetí vyučovací blok

Třetí, závěrečný, blok měli studenti za úkol napsat příběh o tvorovi, na kterém doposud pracovali, a ten přepsat na vybraný formát. Jejich úkolem bylo text dobře umístit do formátu, použít adekvátní velikost písma, psát čitelně. Tento požadavek jsem asi nezadala příliš dobře, protože dost prací dopadlo tak, že text zabírá 1/5 papíru drobným písmem a zbytek papíru je prázdný. Někteří žáci ještě dokončovali malbu z minulé hodiny.

Každý student má jiné tempo práce. Na konci hodiny jsem každému rozdala všechny jeho práce, a zároveň jsem jim rozdala dotazník, a požádala je o vyplnění. Všechny práce dostali z důvodu toho, aby si je mohli prohlédnout, podívat se na celý proces své práce a zamyslet se nad ním. To bylo třeba i k vyplnění dotazníku. Na závěr jsme reflektovali proběhlé hodiny a někteří studenti přečetli své texty. Bohužel na tuto činnost zbylo málo času, což jsem vyřešila domluvou s fakultním učitelem. Ten následující hodinu, která probíhala po jarních prázdninách, se studenty znovu prodiskutoval výsledky jejich práce.

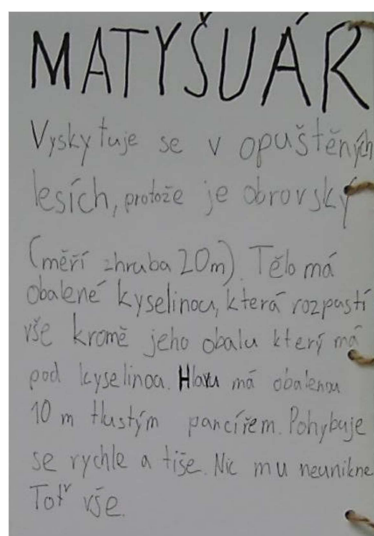
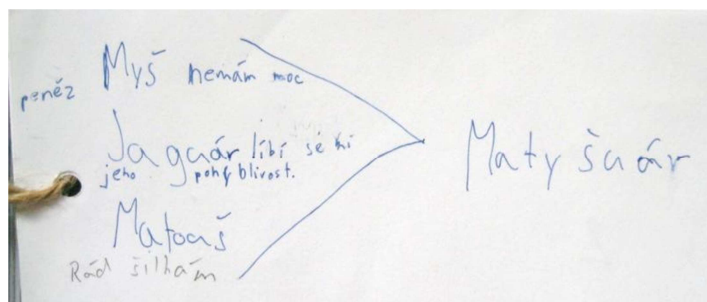
Žáci na téma reagovali celkem dobře. Mám dojem, že zájem o téma měl několik fází. Střídalo se velké zaujetí s menším. Přece jen jsme s tímto tématem pracovali šest vyučovacích jednotek. Někteří žáci s tématem pracovali spíše v rámci vyučovací hodiny, byli zaujati, ale tak přiměřeně. Někteří na práci dobrovolně pracovali i doma. Během hodin pracovali s knihami, které jsem jim dala k dispozici. Výsledky prací se v 1. A a 2. A příliš nelišily, v 4. D už ano. Je zde patrný věkový rozdíl. V úrovni jsem neshledala výrazné rozdíly. Přínosem pro žáky měla být zkušenost s kombinovaným přístupem ke zpracování tématu. Zamyšlení se nad jejich vlastnostmi, nad tím, co chceme, a zároveň znaky, které jsou podobné u zvířat a lidí. Práce se symbolikou, významy, s textem, kombinace, transformace.

Obr. 38, 39: Výtvarná tvorba žáků, 2014, kresba, malba (zdroj: vlastní fotografie)

Obr. 40, 41: Výtvarná tvorba žáků, 2014, malba (zdroj: vlastní fotografie)

Obr. 42, 43, 44, 45: Výtvarná tvorba žáka, 2014, kresba, text, malba, text (zdroj: vlastní fotografie)

5. 5 Závěrečné hodnocení.

Během souvislé pedagogické praxe jsem získala větší jistotu. Celkově mám z pedagogické praxe jako takové jisté obavy. Atmosféra ve škole a přístup fakultního učitele mi byl v tomto ohledu nápomocen k jejich překonání. Ověřila jsem si mnou navrženou výtvarnou řadu, snažila se zjištěné nedostatky opravit a poučit se z nich. S výsledkem práce jsem spokojena. Některé věci jsem mohla udělat jinak, lépe, ale za přínos pokládám právě zjištění, které nedostatky to jsou. Takto se získávají zkušenosti.

V materiálech, které vznikly v rámci této výtvarné řady, shledávám další možnosti. Například by bylo možné pracovat s texty a to tím způsobem, že by student dostal text a na jeho základě by nakreslil/namaloval tvora.

6) Další možnosti využití tématu ve výtvarné výchově

Zde předkládám další návrh toho, jak by bylo možné téma diplomové práce dále zpracovat v hodinách výtvarné výchovy. Tento návrh je založený více na intuici, tělesném prožitku. Studenti by se stali kočkou. Kočky si často brousí drápy, až několikrát denně. Drápy si přitom nejen obrušují, ale zároveň si tím značkují své teritorium. Společně s pachovými stopami takto zanechávají i vizuální stopu pro ostatní kočky. Čím hlubší vrypy, tím větší síla či moc kočky. Kočka u broušení drápů zaujímá různé pozice, například stojí s nataženými zadními končetinami, nebo je v „pokleku“. Do této pozice by se měli dostat i studenti. Tím se zvýší jejich fyzický prožitek. Jako motivaci bych použila výklad o drápech u koček a kočkovitých šelem, dále bych jim pustila video různých koček, jak si brousí drápy. Např. <https://www.youtube.com/watch?v=lot-H3dJeuU> nebo <https://www.youtube.com/watch?v=YQBOoOaP6Hc>.

Na navlhčenou čtvrtku by žáci nehty drápali, jako kočka v pro kočku typické poloze. Dojde tak k narušení povrchu papíru. Poté se vrypy přemalují vodou s černou tuší. Tím dojde k zvýraznění a grafickému výrazu (viz obr. 46, s. 69). Pokud by byl jako podklad použit voskovaný papír s vyšší gramáží a vhodný ostrý nástroj místo nehtů (nehty bychom tento papír těžko porušili), bylo by možné takto vytvořit papíroryt a následně tisknout z hloubky. Tímto by se žáci naučili jednu z grafických technik a zároveň by to pro ně byl psychický i fyzický prožitek. Přesah do výtvarné kultury spatřuji například u Adrieny

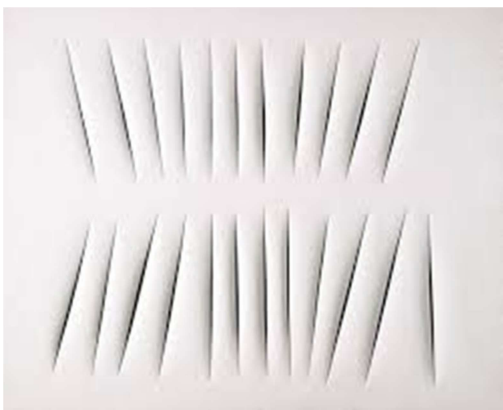
Šimotové (viz obr. 47, s. 70). Dalším výtvarníkem, kterého bych v této souvislosti zmínila, je Lucia Fontana a jeho perforovaná a prořezávaná plátna (viz obr. 48/49, s. 71).

Obr. 46: Karolína Pikorová, Kočí vzkaz, 2015, papír, tuš, 29 x 21 cm (zdroj: vlastní archiv)

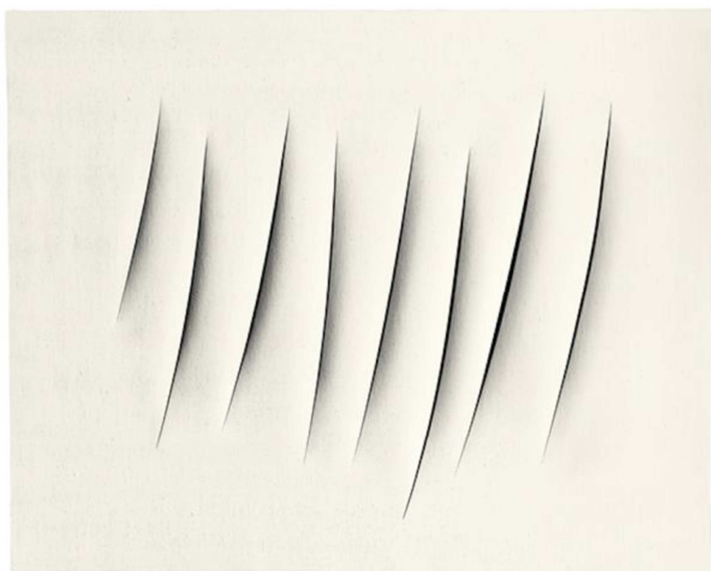

Obr. 47: Adriana Šimotová, Strach, 1984, vrstvená kresba, karbonový papír, 280 x 90 cm, Museum Kampa, Nadace Jana a Medy Mládkových (Zdroj: <http://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=tst370>)

Obr. 48: Lucio Fontana, Concetto Spaziale, Atesse, 1965, prořezané plátno, 80,5 x 100 cm

(Zdroj: <http://news.mytemplart.com/a-lucio-fontanas-masterpiece-at-auction-the-10th-february/>)

Obr. 49: Lucio Fontana, Concetto Spaziale , 1963 – 1964, prořezané plátno (Zdroj: <http://pictify.com/136134/concetto-spaziale-attese-1963-1964-by-lucio-fontana>)

III. / VLASTNÍ VÝTVARNÉ PRÁCE, JEJICH DOKUMENTACE A TEORETICKÁ REFLEXE

Téma diplomové práce jsem se rozhodla výtvarně zpracovat dvěma způsoby. Vycházela jsem při tom z výsledků heuristické přípravy. Vytvořila jsem dva cykly. Jeden pracuje s myšlenkovým konceptem, druhý vznikl intuitivně, spontánně. Jen já, plátno, barvy, pocity a zkušenosti. Než jsem došla k těmto dvěma cyklům, uvažovala jsem nad několika dalšími způsoby zpracování tématu. Jedním z nich byla autorská kniha, na které jsem pracovala, ale rozhodla jsem se jí nakonec nerealizovat. Text byl o mé první kočce a byl by určen pro malé děti i dospělé. Měl tvořit jen malou část, důležitější by byla výtvarná část. Ke knize mě to svým způsobem táhlo. Dětských knih o kočkách je mnoho a mnohé jsou kvalitní. Od knihy jsem se nakonec příliš nevzdálila.

7) Práce s textem

Snažila jsem se nalézt knihu, která by mne inspirovala textem či textem spolu s vizuální stránkou. Nepodařilo se mi najít takovou, jakou jsem si představovala. Nakonec jsem zvolila knihu, která se zabývá kočkami z hlediska jejich fyziologie, různými plemeny, informacemi ohledně jejich chovu atd. Pracovala jsem přímo se slovem kočka v různých tvarech. V této knize se slovo kočka vyskytuje velmi často. Vybrala jsem si určité strany v knize, ty jsem černobíle okopírovala a s kopiemi pracovala. Přemýšlela jsem i o možnosti malovat, vpisovat a kreslit přímo do knihy. Tuto variantu jsem nakonec zavrhl z toho důvodu, že jsem takovou knihu nevlastnila. Rozhodla jsem se začernit všechna ostatní slova a nechat jenom slovo kočka a jeho další tvary. Pracovala jsem spíše graficky, systematicky. V systematickosti je i náhoda, která určuje výsledný obraz. Když mi zůstala jenom slova kočka, kočky, kočičí atd. zjistila jsem, že výsledek není tak zajímavý a uspokojující, jak jsem předpokládala. Pro mé výtvarné vyjadřování je přirozenější vkládání alespoň nějakých narativních prvků; zobrazování něčeho konkrétního. Proto jsem dospěla ke kresbě kočky. Důležitá bylo také použití barev, konkrétně černé a bílé. K černé kočce – tištěnému textu – jsem do opozice vložila kočku bílou, kreslenou s názvem Kočka, černá a bílá (viz obr. 50, s. 73). U druhé kopie jsem ponechala různé tvary slova kočka a přidala k nim myši, hlodavce, hraboše. Myš ke kočce patří. O kočkách a myších bylo napsáno mnoho příběhů. Vztah kočky a myši řeší ve své grafice Václav Hollar, o které jsem psala v teoretické části práce (viz obr. 11, s. 30). Všechna ponechaná slova jsem přepsala

73

zachycuje přeživší následek či výsledek (viz obr. 56, s. 78). Je to malé černobílé kotě, jediné, které přežilo. Jeho matka jej kojí. Několik dní po porodu se červená kočka setkává s dalším kocourem (viz obr. 56, s. 78). Kocour působí jako přízrak, nevěstí nic pozitivního. Z tohoto setkání plyne následek. Červená kočka porodí pravděpodobně mrtvé kotě, které v následku přirozených pudů či jiných popudů sežere (viz obr. 57, s. 79). Ačkoli může tento výklad cyklu působit poněkud pohádkově, je to příběh spíše syrový. Je inspirován mojí kočkou, tím, co jsme společně prožily. Poslední obraz, kočku pojídající vlastní novorozené kotě, jsem ve skutečnosti namalovala jako druhý v pořadí. Tato situace, kdy mi moje kočka před nedávnem přinesla ukázat své den staré koťátko tím způsobem, že již nemělo hlavičku a kočka ho jedla jako myš, ve mně zanechala hluboký zážitek. Obraz jsem namalovala bez plánování, zcela intuitivně. Tento zážitek mne dovedl k poupravení pohledu na kočky. Domnívám se, že tento obraz nepůsobí na první pohled nijak popuzujícím či pobuřujícím dojmem. Když si však divák „na první pohled myš“ prohlédne důkladněji a zjistí, že je to kotě, může obraz působit podobně jako Typtlovy obrazy mrtvých či oběšených koček. Možná to, že je maloval, byl způsob, jak se s obrazem mrtvé kočky, který se vryje do paměti, vypořádat. Mám dojem, že do mne má kočka vkládala naděje, že jí snad mohu v této situaci pomoci, nenaplnila jsem je. Jak píše Burroughs. „Vy, milovníci koček, nesmíte zapomínat, že miliony kočičích tvorů, mňoukajících v milionech místností světa, do vás vkládají své naděje – stejně jako mi kočičí máma v Kamenném domě vložila hlavu do dlaní, stejně jako mi mourovatá Jane schovala svoje koťata do kufru, tak, jako Fletch skočil Jamesovi do náručí a jako se Ruski ke mně rozběhl s radostným pískotem...” (Burroughs, 2002, s. 96)

Obr. 54: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv)

Obr. 55: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv)

Obr. 56: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv)

Obr. 57: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv)

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat pojmy z názvu práce a uvést je do širších souvislostí a vzájemných vztahů. V průběhu celé práce jsem se snažila nalézat odpovědi na otázky, které jsem si kladla. Sbírala jsem informace všeho druhu a snažila se z nich vytvořit ucelenou práci.

V teoretické části nalezneme informace o pojmech Felis, Felix a kočka. Postupně se propracujeme od všeobecných informací o kočkách k její symbolice a jejímu místu ve výtvarném umění. Je zde průřez výskytu kočky i jiných zvířat ve výtvarném umění v průběhu času. Následuje podrobnější analýza práce Balthuse a Lubomíra Typlta a jejich vzájemné srovnání.

V rámci výchovně vzdělávacích souvislostí tématu jsem zpracovala a následně realizovala didaktickou řadu Zvíře v nás a navrhla další možnosti, jak by bylo možné téma použít v pedagogické praxi. Jistě je ale i mnoho dalších variant. Kočky a zvířata všeobecně vyvolávají jistou míru emocí, které jsou vlastní i umění. Umění často vzniká pod vlivem specifických a silných prožitků a vyvolává je i v divákovi. Člověk a kočka jsou dvě živé bytosti a proto jejich vztah není bez emocí. Kočky mohou vyvolávat pocity pozitivní i negativní, ale vždy v tomto vztahu nějaké nalezneme. Proto je téma kočky nosné a použitelné pro pedagogickou činnost i pro vlastní výtvarnou práci. Alergie na kočky, kdy se nám tvoří vyrážka či kýcháme a smrkáme, oči nám slzí, se také neobejde bez emocí. Kočky jsem měla vždy ráda, již od útlého dětství mě provázely, ale tato práce mě přinutila se na ně dívat trochu jinak. Rozšířila jsem si vědomosti o nich, vztah s nimi se stal intenzivnějším a chápavějším. Během zpracovávání této diplomové práce mi moje kočky připravily mnoho nových situací. Z chovatelky se stala možná učitelka.

Ve vlastní výtvarné části jsem pracovala nejprve se slovem. Řazení slov, jejich vzájemná pozice, jejich množství atd. se staly komponentami vizuálního sdělení. Patrně nepřekvapí, že tím slovem je *kočka*. V druhé části výtvarného zpracování tématu jsem pracovala se svými emocemi, které ve mně kočky budí. S jejich (naším společným) příběhem. *„Bílý kocour – to je lovec a zabiják, jehož stopy lze zahlédnout jenom ve svitu stříbrného měsíce. Neúprosně jemné světlo prochází tmou a ozařuje skrytá místa a bytosti. Bílého kocoura se nezbavíš, protože bílý kocour jsi ty sám. Před bílým kocourem se neschováš, protože bílý kocour se schovává s tebou.“* (Burroughs, 2002, s. 36)

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.

BALTHUS, a Alain VIRCONDELET. *Pozdní vzpomínky: jak je zaznamenal Alain Vircondelet*. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2010, 191 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-87474-06-8.

BECKER, Udo. *Slovník symbolů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 351 s. ISBN 80-717-8612-8.

BURROUGHS, William. *Kočka v nás*. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2002. ARKÁDA. ISBN 80-7270-471-7.

CIKÁNOVÁ, Karla. *Malujte si s námi*. 2. vyd. Praha: Aventinum, s.r.o., 1996. ISBN 80-85277-84-0.

CONWAY, D. J. *Tajemná, magická kočka*. Vyd. 1. Překlad Andrea Skálová. Praha: Volvox Globator, 1999, 221 s. ISBN 80-720-7242-0.

ČAPEK, Josef. *Povídání o pejskovi a kočičce jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*. Vyd. v Triádě 1., Celkově 29. Praha: Triáda, 2014, 122 s. Delfín (Triáda), 126. sv. ISBN 978-808-7256-800.

ČAPEK, Karel. *Devatero pohádek: a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek*. Vyd. v Triádě 1., Celkově 23. Praha: Triáda, 2013, 213 s. Delfín (Triáda). ISBN 978-80-7474-070-1.

ČELAKOVSKÝ, František Ladislav a Karel DVOŘÁK. *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích: připojena je též sbírka prostonárodních českých pořekadel*. Praha: Lika klub, 2000, 917 p. ISBN 80-860-6904-4.

DAVIDSON, Catherine. *Proč to ta kočka dělá?: odpovědi na 50 otázek, které si klade každý majitel kočky*. 1. české vyd. Praha: Svojtka, 2009, 128 s. ISBN 978-80-256-0210-2.

DENKSTEIN, Vladimír. *VÁCLAV HOLLAR KRESBY*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1978. Mistři světové kresby, svazek 14. ISBN 01-508-78.

DRYJE, František a Martin SOUČEK. *Eva Švankmajerová*. Praha: Arbon vitae, 2006. ISBN 80-86300-71-4.

JONESOVÁ, Renate. *Kočky: síla a elegance*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2012, 319 s. ISBN 978-80-242-3374-1.

KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. 4 rozš. a upr. vyd. Praha: Albatros, 2008, 541 s., [58] s. příl. Albatros In. ISBN 978-800-0021-546.

LADA, Josef. *Mikeš: Díl první a druhý*. 5. vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, n. p. v Praze, 1966. ISBN 13-113-66.

LURKER, Manfred. *Slovník biblických obrazů a symbolů*. Vyd. 1. Překlad Růžena Dostálová. Praha: Vyšehrad, 1999, 365 s. ISBN 80-702-1254-3.

LÜTZELER, Heinrich. *Zvíře a člověk*. Freiburg im Breisgau: Herder, 1942.

MACHEK, Václav. *Etymologický slovník jazyka českého*. 3. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997, 866 s. ISBN 80-710-6242-1.

MALÁ, Olga a Karel SRP. *Perfect tense: malba dnes / painting today; 19.12.2003 - 14.3.2004, Jízdárna Pražského hradu/Prague Castle Riding Hall*. Vyd. 1. Praha: Správa Pražského hradu, 2003, 127 s. ISBN 80-861-6174-9.

MIKŠ, František. *Jiná modernita: Braque, Beckmann, Kokoschka, Balthus*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2013, 375 s. ISBN 978-808-7474-501.

NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, 159 s. Albatros Plus, 59. ISBN 80-000-1809-8.

OWUSU, Heike. *Egyptské symboly*. Olomouc: Fontána, 2003, 300 s. ISBN 80-733-6036-5.

PERRUCHOT, Henri. *Život Toulouse - Lautreca*. 2. rozš. vyd., V NČSVU 1. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1963.

PINTERA, Albert. *Kočky, kocouři a koťata*. 1. vyd. Praha: Práce, 1989. ISBN 24-008-89.

PIRINÇCI, Akif. *Felidae: kočičí detektivka*. Vyd. 1. Překlad Alena Sabolová. Praha: Argo, 2008, 246 s. ISBN 978-802-5700-846.

PRATCHETT, Terry. *Nefalšovaná kočka, aneb, Kampaň za Opravdové kočky*. 1. vyd. Praha: Talpress, 1993, 135 s. ISBN 80-856-0919-3.

RAIMANOVÁ, Ivona a Zdeněk SKLENÁŘ. *Markus Lüpertz, A. R. Penck a jejich žák Lubomír Typlt*. Praha: Galerie Zdeněk Sklenář, 2012, 87 s. ISBN 978-80-87430-11-8.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením : [se změnami provedenými k 1.9.2005]. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2006, 126, 92, 102 s., [70] l. příl. ISBN 80-869-5601-6.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2001, 752 s. ISBN 80-859-2785-3.

ROYT, Jan. *Slovník symbolů: Kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998, 201 s. ISBN 80-204-0740-5.

ŘÍHOVÁ, Marie a René BÍLEK. *Kočky*. 1. vyd. Praha: Orbis pictus, 1992, 150 s. ISBN 80-852-4043-2.

SAROYAN, William. *Trable s tygry*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, 253 s. ISBN 80-720-3239-9.

SAROYAN, William a Jiří JOSEK. *Tracy's tiger, Tracyho tygr*. Bilingvní vyd. 1. Praha: Argo, 2001, 203 s. ISBN 80-720-3375-1.

SAUNDERS, Nicholas J. *Mytická síla zvířat*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 1996, 184 s. Magie, tradice, současnost. ISBN 80-858-0947-8.

SILLAR, F. C. a Ruth Meyler MEYLER. *Cats: ancient and modern*. London: Studio Vista Limited Blue Star House, 1966.

VAŠKŮ, Zdeněk. *Hold slunci, dešti, půdě a pluhu: pranostikon*. Vydání 1. Praha: Academia, 2014, 1180 pages. ISBN 80-200-2313-5.

VAŠKŮ, Zdeněk. *Velký pranostikon: 3000 pranostik*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, 375 p. ISBN 80-200-0650-8.

VOLFOVÁ, Eva a Tereza HORVÁTHOVÁ. *Kočička z kávové pěny*. 2. vyd. Praha: Baobab, 2011, [44] s. ISBN 978-808-7060-469.

WOHLMUTH, Radek. Příliš brzy na retrospektivu: Jakub Špaňhel a Lubomír Typlt v GHMP. *Art and antiq̃es: Umění žít s ěměním*. Praha: Feive, 2012, 2012(7+8): 3. ISSN 1213-8398.

VANISCOTTE, Yari: Darw-in, katalog k výstavě, Artatak, 2014

Zvíře v nás. Vyd. 1. V Praze: Akademie výtvarných umění, 2011, 77 s. ISBN 978-80-87108-22-2.

Periodika

Největší malíři: život, inspirace a dílo, Jean Chardin. Praha: Eaglemoss International, 2000, (81), ^^^sv. ISBN 1212-8872. ISSN 1212-8872.

Revolver reṽe. Praha: Společnost pro Revolver Revue, 2005, 351 s. ISBN 1210-2881. ISSN 1210-2881.

Tv pořady

TYPLT, Lubomír, Portrét: Lubomír Typlt a jeho obrazy na hranici vážnosti a směšnosti, 2012. In *ARTMIX* [televizní magazín]. ČT, 24. 6. 2012, 16:30

TYPLT, Lubomír, 2015. Interview. In: *Čajovna*[rozhlasový pořad]. Moderuje Honza Dědek. ČRo Vltava, 8. 3. 2015, 23:15

Internetové zdroje

MALAČKA, Ondřej. *KdeJsme.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-07-19]. Dostupné z: <http://www.kdejsme.cz/prijmeni/Felisov%C3%A11/hustota/>

Metodický portál RVP.CZ - unikátní PROSTOR PRO UČITELE. [online]. [cit. 2013-08-30]. Dostupné z: <http://rvp.cz/>

Národní knihovna ČR: *Ptejte se knihovny* [online]. 2004 [cit. 2015-07-19]. Dostupné z: <http://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/josef-capek-povidani-o-pejskovi-a-kocicce-1-vydani>

Pré. *Naše řeč: listy pro vzdělání a třibení jazyka českého* [online]. 1928, **12**(10) [cit. 2015-07-19]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2542>

STREJČEK, Ferdinand. Kocovina. *Naše řeč: listy pro vzdělání a třibení jazyka českého* [online]. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1916-, **18**(1) [cit. 2015-07-19]. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2744>

ŠEREDKO, P. Lidové názvy z Pelhřimovska. *Naše řeč: listy pro vzdělání a třibení jazyka českého* [online]. 1968, **51**(2) [cit. 2015-07-19]. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5376>

ŠMILAUER, Vladimír. Výklady slov. *Naše řeč: listy pro vzdělání a třibení jazyka českého* [online]. 1939, **23**(6) [cit. 2015-07-19]. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3404>

VÁŽNÝ, Václav. Úvahy nad novým českým etymologickým slovníkem, II. *Naše řeč: listy pro vzdělání a třibení jazyka českého* [online]. 1958, **41**(9-10) [cit. 2015-07-19]. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4657>

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Karolína Pikorová**

Studijní program: **Učitelství pro střední školy**

Studijní obor: **Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy, střední školy a základní umělecké školy - výtvarná výchova**

Obor práce:

Děkan fakulty Vám podle zákona č. 111/1998 Sb. určuje tuto diplomovou práci:

Téma práce: **Felis versus Felix – symbolický i narativní obsah v umění a ve výtvarné výchově**

Jazyk práce: **čeština**

Zásady pro vypracování:

V teoretické části otevřete otázku vizualizace myšlenky, uveďte zkoumaný problém do širších souvislostí, vnímejte jednotlivost jako součást celku a naopak, mapujte etymologii klíčových slov, slovesné konotace, historické souvislosti a vzájemné vztahy, dotkněte se ikonografických významů, a přirozeně též reflexe ve výtvarném umění a umění obecně

V praktické části tvůrčím způsobem využijte výsledky heuristické přípravy. Pracujte s doslovnou citací, transformací i symbolikou. Vytvořte cyklus výtvarných prací vycházející z myšlenkového konceptu a naopak intuitivního, spontánního uchopení tématu.

V didaktické části pracujte s doslovností i symbolickým vyjádřením. Klad'te důraz na způsob uvažování. Prezentujte limity obou cest. Konfrontujte možnosti, které zvolený přístup otevírá v řešení tématu. Rozpracujte řadu etude využívající kompozičních a významových (obsahových) posunů. V rámci diskuse proved'te komparaci dobových a aktuálních významů.

Seznam odborné literatury:

- BECKER U. Slovník symbolů, Portál, 2002
ECO U. Teorie sémiotiky, Argo, 2009
ECO U. Umění a krása ve středověké estetice, Argo, 2007
HALL J. Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění, MF, 1991
HARRIES K. Smysl moderního umění, Host, Brno, 2010
KOHÁK E. Člověk, dobro a zlo (kapitoly z dějin morální filosofie), Ježek, Praha, 1993
KULKA, J. Psychologie umění. Praha:Grada, 2008
LURKER M. Slovník biblických obrazů a symbolů, Vyšehrad, 1999
MANGULE A. Čtení obrazů, Host, 2008
PETŘÍČEK, M. Myšlení obrazem – průvodce současným filosofickým myšlením pro středně nepokročilé, Herrmann & synové, 2009
ROESELLOVÁ, V. Námět ve výtvarné výchově, Praha : Sarah. 2000
ROYT J., ŠEDINOVÁ H. Slovník symbolů, MF, 1998
SLAVÍK, J. Od výrazu k dialogu ve výchově. Artefiletika. Praha: Univerzita Karlova, 1997

Vedoucí diplomové práce: **doc. ak. mal. Velíšek Martin, Ph.D.**

Oponenti:

Konzultanti: **Mgr. Arbanová Linda, Ph.D.**

Datum zadání diplomové práce: 22.11.2012

Termín odevzdání diplomové práce: dle harmonogramu příslušného akademického roku

Karolína Ploušná

Student

J. Turek

Vedoucí katedry

V Praze dne 13.7.2015

SEZNAM VYOBRAZENÍ

- Obr. 1:** Felis silvestris – Kočka divoká
(zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C4%8Dka_divok%C3%A1).....9
- Obr. 2:** Pieter Brueghel, výřez z obrazu Nizozemská přísloví, 1559, olej na dřevě, 117 x 163 cm (zdroj: Sillar, 1966).....17
- Obr. 3:** J. B. S. Chardin, Kočka s lososem, dvěma makrelami a hmoždířem, 1738, olej na plátně, 80 x 63 cm (zdroj: Největší malíři, č. 81, 2000, s. 10).....18
- Obr. 4:** J. B. S. Chardin, Zátíší s kočkou a rejnokem, 1728, olej na plátně, 80 x 63 cm
(zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean_Sim%C3%A9on_Chardin_-_Still-Life_with_Cat_and_Rayfish_-_WGA04740.jpg).....18
- Obr. 5:** Hana Bednářová, Tři kočky, 2010, malba (zdroj: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/jihomoravsky-kraj/breclav/902-6045-hrobku-v-mikulove-krasli-zenske-tvary.html>).....19
- Obr. 6:** Blanka Jakubčíková, Kočka č. VII. Malba akrylem, v majetku autora
(zdroj: <http://www.lidemezilidmi.cz/art-brut/galerie/malba-akrylem-kocka-vii-2>).....20
- Obr. 7:** Bronzová soška bohyně Bastet s věnováním faraona Psammetika I. , Pozdní doba, Louvre (zdroj: <http://masch.blog.cz/0609/anup-buh-mrtvych-a-balzamovac>).....26
- Obr. 8:** J. H. Steen, Opilý pár, 1655-1665, olej na panelu, 52,5 x 64 cm, Rijksmuseum,
(zdroj: <http://www.intofineart.com/usa/oil-painting-picture-35324-The%20Drunken%20couple.-Jan%20Steen.html>).....27
- Obr. 9:** Václav Hollar, Dobrá kočka, která nemlsá, 1646, rytina,
(zdroj: http://www.artmuseum.cz/reprodukce2_pohled.php?dilo_id=5904).....28
- Obr. 10:** Lucie, přebal alba Dobrá kočzka která nemlsá, 2002
(Zdroj: <http://www.diskografie.cz/lucie/dobra-koczka-ktera-nemlsa/>).....29
- Obr. 11:** Václav Hollar, Kočka přijímá delegaci myší nebo krys, grafika (zdroj: Sillar, 1966).....30
- Obr. 12:** Jean Baptiste Simeon Chardin, Rejnok, 1728, olej na plátně, 146 x 114 cm (zdroj: <http://www.wikiart.org/en/jean-baptiste-simeon-chardin/the-ray-or-the-kitchen-interior-1728>).....30
- Obr. 13:** Francisco Goya, Don Manuel Osorio de Zuniga with his cats, 1787, olej na plátně,

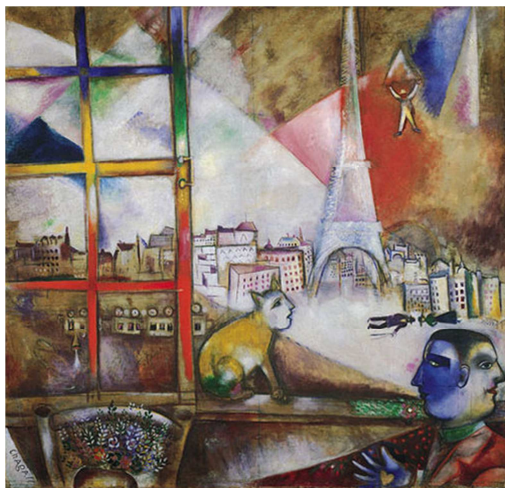
127 x 101.6 cm (zdroj: http://www.wikiart.org/en/francisco-goya/don-manuel-osorio-manrique-de-zuniga).....	31
Obr. 14: Toulouse – Lautrec, Signatura, litografie (zdroj: Perruchot, 1963, s. 79).....	32
Obr. 15: Balthus, Thérèse snící, 1938, olej na plátně, (Mikš, 2013, barevná příloha 4).....	33
Obr. 16: Balthus, Král koček, 1935, olej na plátně (zdroj: http://www.wikiart.org/en/balthus/the-king-of-cats-1935).....	35
Obr. 17: Balthus, Středomořský kocour, 1949, olej na plátně (zdroj: http://culturoid.com/2013/10/balthus-cats-and-girls-paintings-and-provocations/).....	36
Obr. 18: Lubomír Typlt, Kočka zabalená v igelitu, 1997, olej na plátně, 105 x 140 cm (zdroj: http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=4&ido=37).....	37
Obr. 19: Lubomír Typlt, Kočka s pytlek vody, 1997, olej na plátně, 105 x 140 cm (zdroj: http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=4&ido=38).....	38
Obr. 20: Lubomír Typlt, K. s kočkou, olej na plátně, 200 x 140 cm, 2003 (zdroj: http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=2&ido=21).....	39
Obr. 21: Lubomír Typlt, Jdi do rohu a styď se, 2006, tempera na papíře, 70 x 50 cm (zdroj: http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=2&ido=210).....	39
Obr. 22: Lubomír Typlt, Blankytně modré nebe, 2013, olej na plátně, 200 x 145 cm, (zdroj: http://www.typlt.com/gallery-detail.php?id=38&ido=675).....	40
Obr. 23: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2014, s. 12).....	44
Obr. 24: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2014, s. 14).....	44
Obr. 25: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2014, s. 16).....	44
Obr. 26: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2014, s. 45).....	45
Obr. 27: Josef Čapek, ilustrace (zdroj: Čapek, 2012, s. 19).....	47
Obr. 28: Josef Lada, Mikeš, ilustrace (zdroj: Lada, 1966, s. 14).....	48
Obr. 29: Josef Lada, Mikeš, ilustrace (zdroj: Lada, 1966, s. 17).....	49
Obr. 30: Eva Volfová, ilustrace (zdroj: Volfová, 2011).....	50
Obr. 31: Eva Volfová, ilustrace (zdroj: Volfová, 2011).....	51
Obr. 32: Eva Volfová, ilustrace (zdroj: Volfová, 2011).....	51
Obr. 33, 34, 35: Výtvarná tvorba žáků, kresba, malba, text, 2014 (zdroj: vlastní fotografie).....	64
Obr. 36, 37: Výtvarná tvorba žáků, 2014, text, malba (zdroj: vlastní fotografie).....	65

Obr. 38, 39: Výtvarná tvorba žáků, 2014, kresba, malba (zdroj: vlastní fotografie).....	66
Obr. 40, 41: Výtvarná tvorba žáků, 2014, malba (zdroj: vlastní fotografie).....	67
Obr. 42, 43, 44, 45: Výtvarná tvorba žáka, 2014, kresba, text, malba, text (zdroj: vlastní fotografie).....	67
Obr. 46: Karolína Pikorová, Kočičí vzkaz, 2015, papír, tuš, 29 x 21 cm (zdroj: vlastní archiv).....	69
Obr. 47: Karolína Pikorová, Kočičí vzkaz, 2015, papír, tuš, 29 x 21 cm (zdroj: vlastní archiv).....	70
Obr. 48: Lucio Fontana, Concetto Spaziale, Atesse, 1965, prořezané plátno, 80,5 x 100 cm (Zdroj: http://news.mytemplart.com/a-lucio-fontanas-masterpiece-at-auction-the-10th-february/).....	71
Obr. 49: Lucio Fontana, Concetto Spaziale , 1963 – 1964, prořezané plátno (Zdroj: http://pictify.com/136134/concetto-spaziale-attese-1963-1964-by-lucio-fontana).....	71
Obr. 50: Karolína Pikorová, Kočka černá a bílá, 2015, kombinovaná technika, 21 x 30 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	73
Obr. 51: Karolína Pikorová, Kočka a myš, 2015, kombinovaná technika, 21 x 30 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	74
Obr. 52: Karolína Pikorová, Ocas, 2015, kombinovaná technika, 21 x 30 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	74
Obr. 53: Karolína Pikorová, Vidět kočku, 2015, kombinovaná technika, 21 x 30 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	75
Obr. 54: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	77
Obr. 55: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	78
Obr. 56: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	78
Obr. 57: Karolína Pikorová, Bez názvu, 2015, akryl na plátně, 45 x 60 cm, vlastní tvorba (zdroj: vlastní archiv).....	79

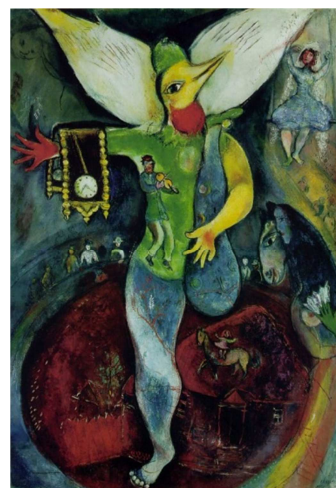
PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Materiály a odkazy k výtvarné řadě Zvíře v nás:

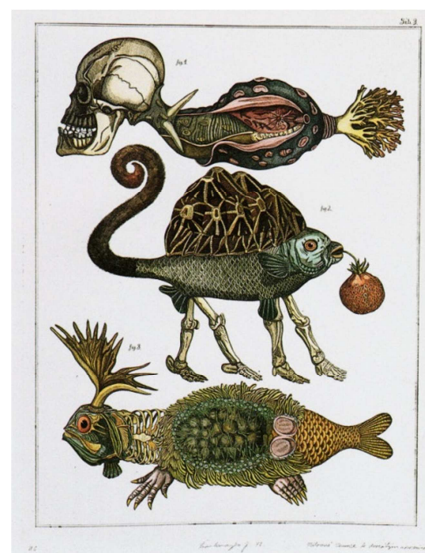
Marc Chagal, Paříž z okna, 1913, olej na plátně, 135.8 x 141.4 cm (zdroj: http://theboldsoul.lisataylorhuff.com/photos/favorite_artwork/282_lv_lg.html)

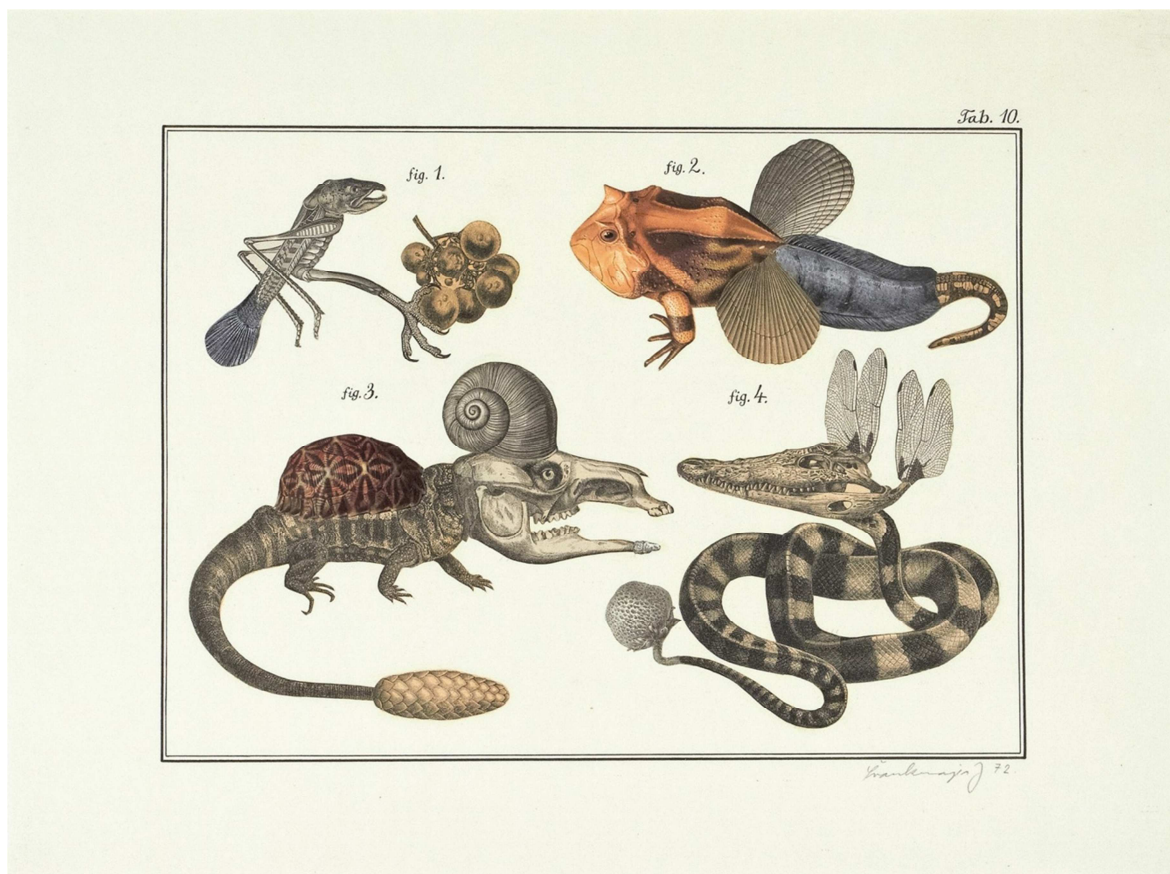
Marc Chagal, "The Juggler", 1943, olej na plátně, 109.9 x 79.1 cm (zdroj: <http://wadigitaldrawing.blogspot.cz/2011/11/marc-chagall-and-visual-story.html>)

Marc Chagal, *Midsummer Night Dreams*, 1939, olej na plátně (zdroj: <http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/the-elusive-marc-chagall-95114921/>)

Jan Švankmajer, *Historia naturae* (zdroj: <http://my-empty-spaces.blog.cz/1308/pf-challenge-6>)

Jan Švankmajer, Historia naturae (zdroj: http://www.lidovky.cz/foto.aspx?r=ln_kultura&c=A110907_164704_ln_kultura_wok&foto=WOK3daba4_4_Natural_History_10.jpg)

LITERATURA

ROYT, Jan. *Slovník symbolů: Kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998, 201 s. ISBN 80-204-0740-5.

Zvíře v nás. Vyd. 1. V Praze: Akademie výtvarných umění, 2011, 77 s. ISBN 978-80-87108-22-2.

Internetové odkazy:

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7777>

<http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-3112>

<http://www.chytrazena.cz/slepice-symbolem-hlouposti-nepravem-17287.html>

Příloha č. 2

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Dost hvozdí. Všeobecně to nevypadá
jako vcelkem zvíře

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Malba → protože se mi lépe
maluje se štětcem.

S průběhem jsem spokojená.
S výsledkem tak půl na půl.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Myslím si, že jsem to mohla
udělat líp, ale si nic neřeknu.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Uprávně kresba, když jsem
byla malanda vymyslela. U kresby
se mi pracuje líp, mám ji víc
pod kontrolou. Barvy mě to a
jak jsem psala, výsledek mohl
být lepší... :-)

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Dopadlo to tak jak jsem
předpokládala

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba - mám radši tužku
než barvy.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Je to krásné, myslím,
že se to povedlo,
ale hezčí je asi malba

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Asi kresba, protože se
líp dělají detaily a
s prací jsem spokojená

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Jsem spokojená!

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Malba lépe se mixují barvy.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

kresba i malba se mi povedla

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

jsem spokojený
více mi vyhovovala kresba
mám ji radši

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Výsledek není moc dobrý, je moc hrubší
neumím, ale snažil jsem se.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Barvy mě obě techniky. Já mi asi jde kresba
než malba. Kresbu mohu opřavit a vygooglovat.

Neumím jestli jsem spokojený.
Není to moc hezké, ale úplně nepovedení.
Nijde to

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Skoro podle představy. =
Dobrý

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Asi kresba, protože malba - tam
jsem musela hodně měchat barvy.

Asi jo.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

NEPOVEDLO SE MI TO, ALE
KRESLIT NEUMÍM ~~(SNAŽIL~~
~~USEM SE)~~ (ASPOŇ USEM SE
SNAŽIL)

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

KRESBA

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Popadlo to celkem dobře. Čekal jsem horší. Na malbě mám
často chyby v odstínech.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Více mi vyhovovala kresba, protože nemám problém
s přetahováním odstínů (či smícháním barev). Průběh
jsem jsem celkem spokojený

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

NIC MOC.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

KRESBA, PROTOŽE JE JEDNODUŠŠÍ.

VIZ 1. OTÁZKA

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Představte si osla a lištu v jednom.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba, protože se mi zdála jednodušší.
Jsem (11)

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

No kresba tužkou se mi povedla víc protože
použít mohla větší detail.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Jak jsem řekla kresba mi vyhovovala protože
nebyla až tak hříká. Docela jo

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Velký borožec.

P.S. jinak to popsat nejde

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Malba, protože se tak lépe dala vybarvit
větší plocha; ano, jsem

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Myslím si, že vyšlo to co
jsem chtěl.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Více mi vyhovovala technika kresby
protože se dělají lépe detaily.

Jsem se svým výtvorem spokojen.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

"Deš a hříža"

Nejdříve jsem vůbec neměla nápad...

No co, nakonec je to každopádně,
takže se od toho mého obrázku
moc očekávat nedalo..."

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba s malbou se lišily, malba byla
více jiná - volnější... prostě jsem se
rozhodla, že malbou udělám úplně odznovu,
takže jsem ji předem vůbec neměla
připravenou... improvizace"

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

NEVIM - celkem dobrý čekal jsem něco víc
uvěřitelného a ne takového démona!

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Jo, jsem spokojený,
túe mi vyhovovala, malba, protože to byla větší sranda
a je to hezky

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Injroval jsem se rychlými pohyby
všech zvířat a vyšlo mi úplně něco
jiného než jsem chtěl, ale snad dobrý.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba, tužkou můžu lépe dělat detaily.
Ano jsem spokojen.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Moje mi malba nepovedla, protože nemám vůbec malovat.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba mi bavila, ale malba moc ne, protože se mi paklaly kresby
dříve. V výsledku jsem docela spokojený.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Nic má... mohlo to být
lepší, ale celkově jsem
docela spokojený.

(Mojí představa byla
trochu lepší) 😊

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Správě kresba, protože to má
člověk víc v ruce a když
tak to můžete smazat.
Kreslení mi jde líp.

Celkově

DOBRY

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

mohl by být o něco lepší ale já jsem si to dovedla
dobře.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

malba

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

DOBŘÍ

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

KRESBA

ANO jasně

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

V kresbě mám víc pocit, jak by mohla vypadat
tvor vypadat, z toho jsem mi konec udělala jednoho
ke kresbě kresba.
Výsledkem kresba se mi líbí a já jsem si spokojen.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Více mi vyhovovala kresba, ale já jsem předpokládala, že
kresba tužkou, tedy mi více. Zda se mi líbí a přehlednější.
Průběh byl dobrý, dobře zorganizovaný a výsledek se mi líbí.
Hlavně mi ale začal pomáhat.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Se svojí kresbou a malbou nejsem
úplně spokojena. Dělá časové tlisni,
jsem neměla dostatek prostředků.
A osobně mi toto téma moc nesedlo,
nemám ráda kresbu a malbu
zvlášť.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Rozhodně mi více vyhovovala
kresba a to díky její přehlednosti
a navíc mi dala možnost
vytvořit více detailů.
Ma malba mi připadá méně neohrabaná

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

S výsledkem jsem poměrně spokojená, ale vím, že kdybych si to předem více rozmyslela, tak bych to dokázala nakreslit i namalovat o něco lépe.

A musím říct, že výsledek je rozhodně zajímavý.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

Více mi vyhovovala kresba, tužkou jsem zvládla udělat víc detailů a obrázek mi připadal realnější.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Výsledek se mi líbí a jsem s ním spokojená. Vanička se mi líbila kombinace neoplyze, vlna a mě. Myslim, že barvy se hodně hezky sčítají a jeho povrch, který je nejmenší a dynamický.

Z více je, jako neoplyze, zavěšené hlavou dle.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

Na jednu stranu mi to více vyhovovalo kresba, jelikož jsem se mohla více soustředit na detaily. Konečný výsledek temperami se mi ale líbí více, obzvlášť kvůli barvám. Malování pro mě ale bylo těžší, protože se nedá gumovat a barvy se dají lépe přetáhnout.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

S výsledkem jsem celkem spokojená, jediné, co mě u malby štve, je mizerná kompozice a u kresby přetahování zelenou temperou na měřít.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

S obojím celkem dobře. S barvami se lépe vypracovala ostružina prostřední i ovocí, ale tužkou se na druhé straně lépe vypracoval výraz obličejů a detaily jako takové. Průběh práce jsem si užívala, náměř (křížení dvou druhů) mi přišel velice zajímavý, ať už bych pokračovala víc čísem, ať už si o čísm mohla více vyhrát.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Nějaká hybridní práce s 2 kresbami a výpletem. Nemá to nic extra, ale ujde to.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

Kresba. Malbou se mi různě rozpijely barvy a detaily se tam flaky. Mohlo by to být lepší, ale celkem se mi to povedlo. Kresba a malba mě bavily.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Určitě to není zpracované dílo, kde je zobrazen veškerý detail. Tyto nedokonalosti však předčí myšlenku. O tom práce umění je.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Líbila se mi více kresba, protože u té jsem musel více přemýšlet. Kresbu jsem dělal už jen podle předlohy. S průběhem i výsledkem práce jsem velmi spokojený. Tvořil jsem a jen to, co jsem chtěl, protože záleželo na fantazii každého z nás.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Veškeré zpracování jako s kresbou, tak s malbou, i když si myslím, že předlohu udělal do malby se mi nepovedlo tak, jak bych chtěl (zvláště se mi na papíru velmi líbí, a tak).

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba mi určitě vyhovovala více. Na kresbu kresbou, nebo digitálně jsem více zvyklý, takže se mi jí líbí. Umím s kresbou mnohem lépe než s temperou. Malba mi ale nijak záleží, nevadí mi to, jak jsem s výsledkem celkem spokojený. Průběh mi občas trochu vadil, když se mi barva rozmazávala nebo mi byla těžší, kterou jsem zrovna používal.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Myšlím si, že se mi malba povedla.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Více mi vyhovovala malba, i přes můj strach z tempery (protože malby vždy pokazím) se mi povedla více než kresba a mohla jsem obraz barevně zlepšit. Se svým výsledkem jsem spokojen.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Je zrovna kresbou nejsem moc spokojený, vim, že umím malovat lépe a můj dnešní výsledek rozhodně nepatří k mým dobrým dílům. Ale kvůli původní malbě kresbou se trochu zlepšila. Neumím moc dobře malovat zvířata a přestože malby budou o atmosféru.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Více mi vyhovovala kresba, protože zde udělat více chyb a podle mě lze docílit přesnějších výsledků, jaké jsem chtěl. Ale ráda pracuji v barvách a v tomto případě myslím, že moje malba je lepší než kresba.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Nato, jak to vypadalo na začátku,
jsem s výsledkem docela spokojená.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

Rozhodně malba, protože mě baví
míchat barvy a vybrat si přesně, jakou
potřebuji. Myslím že barvami můžu
vyjádřit víc než jen tužkou.
Jsem spokojená s textem (charakteristika
stylu) a malbou.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

S Výsledkem jsem celkem spokojena.
Bylo to celkem složité, ale i zajímavé téma,
kde jsem si mohla vymyslet cokoli.
Kresba nebyla tak náročná, co mohla jsem víc
kvalit dít na detaily.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

Vyhovovala mi jak kresba tak malba.
Malba byla poněkud náročnější, ale s výsled-
kem jsem víceméně spokojena.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Myslím, že to nepatří mezi mé nejlepší díla, ale umět to malovat.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

Víc mi vyhovovala kresba, protože je jednodušší a tímto způsobem můžete
dělat věci častěji a lépe je ovládat. S průběhem a výsledkem jsem
celkem spokojená, ale mohlo to být lepší.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Až tak špatné si ~~ne~~ myslím, že to není. Ale neřeší
také ne. Na papíře, kde jsem to kresbila tužkou to
vypadalo více na světě než na stěně.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojená?

Kresba, protože při malbě tu bylo moc hluků
štek, při kresbě se mi to i více povedlo.
Víceméně jsem spokojená

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Hříz

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba. Je příjemnější než malba a můžu ušítat víc detailů.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

NEPOVEDENÝ

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

kresba, nemusel jsem obraz tvořit barevně

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Myslím si, že kresba se mi tolik nepovedla jako ta malba.

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Více mi asi vyhovovala malba, protože mám možnost zvolit si barvy a jak to udělám (houčičkou, štětcem). S průběhem práce jsem docela spokojená, jenom by kluci nemuseli pořád něco vykládat. A s výsledkem práce (spíš teda té malby) jsem taky celkem spokojená.

Podívej se na svoji kresbu a malbu. Pokus se popsat výsledek.

Inspirace vycházela z mého způsobu života. S výsledkem jsem celkem spokojený

Která technika ti vyhovovala více? Kresba, nebo malba? V čem a proč? Jsi s průběhem a výsledkem práce spokojený(á)?

Kresba, protože malba vždy rozmazaná.

S výsledkem jsem spokojený